№. 83. СУББОТА 27 Іюля. 27 Lipca. SOBOTA №. 83.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

Przedpłata: Roczna: W Wilnie. rs. 10. Z przesyłką — 12. Półroczna: W Wilnie — 5. Z przesyłką — 6.

Kwartalna: W Wilnie — 3. Z przesyłką — 3 k. 50. Miesięczna — 1. Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się k. sr. 17.

WYCHODZI we Wtorki, Czwartki i Soboty.

Rok 1863.

СОДЕРЖАНІЕ.

Часть Оффиціальная.

ВИЛЬНО.

ПРЕДЛОЖЕНІЕ Г. ГЛАВНАГО НАЧАЛЬНИКА КРАЯ, НАЧАЛЬНИКАМЪ ВИТЕБСКОЙ, МОГИЛЕВСКОЙ и МИНСКОЙ ГУБЕРНІЙ, отъ 17 іюля 1863 г.

Изъ доходящихъ до меня свѣдѣній я усматриваю, что въ нѣкоторыхъ губерніяхъ Высочайше ввѣреннаго мнѣ края, весьма многими помѣщиками русскаго происхожденія не со всѣмъ точно понято значеніе опредѣленнаго съ дворянскихъ недвижимыхъ имѣній 10% временнаго сбора, которому, на основаніи предложенія моего начальникамъ губерній, отъ 6 сего іюля, помѣщики Русскаго и Остзейскаго происхожденія подлежатъ лишь въ половинномъ размѣрѣ.

Мѣра эта, какъ объяснено мною въ упомянутомъ выше предложеніи, предназначается главнымъ образомъ на покрытіе тѣхъ огромныхъ расходовъ, которые несетъ на себѣ все государство, для подавленія мятежа и огражденія мирныхъ жителей отъ насилія и безчинствъ мятежныхъ покушеній обывателей здѣшняго края польскаго происхожденія.

Такимъ образомъ взысканіе 10% временнаго сбора съ помѣщиковъ польскаго происхожденія имѣетъ совершенно другое значеніе, чѣмъ налагаемое въ половинномъ размѣрѣ на владѣльцевъ имѣній Русскаго и Остзейскаго происхожденія.

Русскіе помѣщики, владѣющіе имѣніями въ этихъ губерніяхъ, находясь въ близкомъ сосѣдствѣ съ враждебнымъ имъ польскимъ элементомъ, неминуемо подверглись бы опасности, если бы правительство съ особенною бдительностью не охраняло ихъ и принадлежащей имъ собственности съ помощью войскъ и мѣстныхъ властей.

Изъ сего слѣдуетъ, что налагаемому на имѣнія Русскихъ помѣщиковъ сбору, съ получаемаго ими дохода отъ земель, оставшихся въ ихъ непосредственномъ распоряженіи, отнюдь не должно быть придаваемо значеніе контрибуціи и смѣшиваемо съ тѣмъ сборомъ, которому подлежитъ дворянство польскаго происхожденія, большинство коего преступными своими дѣйствіями постоянно служило опорою къ развитію мятежа противъ законнаго своего правительства.

Русскіе помѣщики призываются къ платежу сбора съ поземельнаго дохода, не въ видѣ какой либо карательной мѣры, но въ видѣ содѣйствія правительству, которое, охраняя ихъ отъ своеволія и безчинства мятежниковъ, тѣмъ самимъ вовлечено въ чрезвычайные расходы.

Я увѣренъ также, что дворяне Русскаго и Остзейскаго происхожденія, узнавъ истинное значеніе предпринятой мѣры, по всегдашней преданности своей ГОСУДАРЮ и Отечеству, непреминутъ и въ семъ случаѣ оказать примѣръ точнымъ исполненіемъ справедливаго требованія правительства, напрягающаго свои усилія къ скорѣйшему возстановленію спокойствія въ краѣ, съ которымъ тѣсно связаны всѣ матеріальные ихъ интересы.

Для точнѣйшаго же опредѣленія всѣхъ случаевъ, въ которыхъ сборъ этотъ можетъ подлежать уменьшенію, я предлагаю вамъ принять къ руководству при исполненіи:

1) Во вниманіе невыгодности условій, въ которыя по поземельному своему характеру поставлены большая часть имѣній помянутыхъ губерній понизить опредѣленный съ помѣщиковъ изъ Русскихъ и Остзейскихъ уроженцевъ временный сборъ съ получаемаго ими отъ имѣній дохода съ 5% на $2\frac{1}{2}$%. Въ мѣстностяхъ же, гдѣ по огромному количеству земли, приносящей ничтожный доходъ, опредѣленный выше $2\frac{1}{2}$% сборъ будетъ обременителенъ, уменьшить до $1\frac{1}{2}$%, представляя въ семъ послѣднемъ случаѣ на мое усмотрѣніе.

2) Съ помѣщиковъ польскаго происхожденія взысканіе 10% временнаго сбора произвесть на прежнемъ основаніи, кромѣ тѣхъ изъ нихъ, съ которыхъ, по испытанной преданности ихъ правительству, сборъ этотъ можетъ быть уменьшенъ до размѣра, опредѣленнаго въ п. 1. для Русскихъ и Остзейскихъ уроженцевъ, о чемъ и представлять мнѣ.

3) Въ тѣхъ имѣніяхъ, которыя подлежатъ 10% сбору, но по особымъ неблагопріятнымъ мѣстнымъ обстоятельствамъ, упомянутымъ въ 1 п., взысканіе полнаго сбора окажется слишкомъ обременительнымъ, по надлежащемъ мѣстномъ удостовѣреніи понизить этотъ сборъ до 8%, на это испрашивать всякій разъ моего особаго разрѣшенія.

4) Съ имѣній, принадлежащихъ сиротамъ, безъ различія происхожденія и вѣроисповѣданій, уменьшить сборъ до $1\frac{1}{2}$%

По составленіи раскладки на имѣнія, предлагаю вашему превосходительству распорядиться приведеніемъ сего въ исполненіе на изложенныхъ выше основаніяхъ, сокончивъ самый сборъ къ 15 будущаго августа; о содержаніи же настоящаго моего предложенія сдѣлать, съ полученія сего, извѣстнымъ по ввѣренной вамъ губерніи.

Г. главнымъ начальникомъ края получено отъ начальника гродненской губерніи нижеслѣдующее донесеніе отъ 23 іюля 1863 г.

Военный начальникъ г. Пружаны съ уѣздомъ, рапортомъ отъ 19 іюля, донесъ мнѣ, что 18 числа сего мѣсяца въ $4\frac{1}{2}$ часа по полудни, вспыхнулъ пожаръ въ г. Пружанахъ на Селецкой улицѣ и продолжался до 8 часовъ утра. При тѣсной постройкѣ домовъ, изъ коихъ многіе покрыты соломою половина города сгорѣла. Церковь и костелъ, равно зданіе присутственныхъ мѣстъ, военно-временная больница и главное зданіе острога уцѣлѣли. Число сгорѣвшихъ домовъ и погибшихъ жителей, еще не приведено въ извѣстность. Денежные же сундуки казначейства, хранившіеся въ острогѣ, спасены.

Во время пожара находились въ г. Пружанахъ: 10-й и 11 линей., 3-я стрѣл. рота и проходившая изъ г. Слонима въ г. Кобринъ 2-я стрѣлковая рота ревельскаго пѣхотнаго полка. Одна часть людей охраняла городъ, другая спасала имущество жителей и отстаивала зданія.

По окончаніи пожара, арестованные содержатся по прежнему въ острогѣ.

Доводя объ этомъ до свѣдѣнія вашего высокопревосходительства, имѣю честь доложить, что причина пожара до сихъ поръ не извѣстна, но объ этомъ поручено военному начальнику немедленно произвести слѣдствіе.

Свиты Е. В. генералъ-маіоръ графъ *Бобринскій.*

ПРИКАЗЪ ГЕНЕРАЪ-ЛЕЙТЕНАНТА БАКЛАНОВА ДОНСКИМЪ КАЗАЧЬИМЪ ПОЛКАМЪ ВЪ ВИЛЕНСКОМЪ ВОЕННОМЪ ОКРУГѢ. Іюля 7-го, N. 1.

Даю знать въ донскіе казачьи полки, расположенные въ виленскомъ военномъ округѣ, въ витебской и могилевской губерніяхъ, что командующій войсками округа, генералъ отъ инфантеріи Муравьевъ, изволилъ назначить меня завѣдывать всѣми донскими полками, въ распоряженіи его состоящими. Станичники и односумы! Я выѣхалъ изъ роднаго края 19-го іюня и привезъ вамъ отъ него поклонъ. Донъ завѣщаетъ вамъ бороться съ врагомъ одному противъ десятерыхъ и охулку на руку не класть. Донъ дышетъ пламенною любовію и преданностію къ Отцу ЦАРЮ нашему; онъ ждетъ съ нетерпѣніемъ воли МОНАРХА двинуться на внѣшняго врага, замышляющаго нарушить спокойствіе святой Руси,— на вашу долю палъ жребій быть впереди противъ внутренняго врага. Вы потомки славныхъ и могучихъ предковъ нашихъ азовскаго сидѣнья; молодечество ваше противъ мятежниковъ радуетъ ЦАРЯ, а донская семья ликуетъ о васъ. Братья! Сберемся съ силами и окрѣпнемъ духомъ, превозможемъ всѣ трудности и лишенія и покажемъ, что достойны называть себя питомцами славнаго тихаго Дона. Настанетъ время, я буду посреди васъ въ бесѣдѣ боевой, введу васъ въ бой съ завѣтнымъ кличемъ Ермака „съ нами Богъ!,“ силою коего булатъ нашъ остръ и неустрашимъ. Увѣренъ въ васъ, что вы такіе же чудо богатыри, коковы были водимые мною въ бой дѣды, отцы и старшіе братья ваши.

(Рус. Инв.)

Варшава, 22-го іюля.

Командиръ Харьковскаго уланскаго полка, полковникъ Баумгартенъ, съ отрядомъ изъ 3 ротъ, 1 эскадрона и 1 сотни, при 2 орудіяхъ, 18-го іюля разбилъ у д. Ченстоборовицы скопище мятежниковъ въ числѣ до 2 тысячъ человѣкъ, состоящее изъ шаекъ Янковскаго, Зелинскаго и Жимала; кромѣ весьма большаго числа убитыхъ и раненыхъ, у мятежниковъ взято 20 человѣкъ въ плѣнъ, и отбито много оружія и знамя; у насъ убито 5 и ранено 6 человѣкъ — (въ числѣ раненыхъ подпоручикъ вологодскаго полка Юрьевъ 3). (Сѣв. Поч.)

Въ передовой статьѣ Сѣв. Почты (N. 161) между прочимъ напечатано:

Читая руководящія статьи, которыми наполняются теперь французскіе журналы, можно было бы подумать, что отъ нихъ именно и зависитъ объявить въ настоящую минуту войну Россіи или обезпечить за Европой совершенное спокойствіе. Такъ велика между ними тревога по поводу русскихъ отвѣтовъ! Они ведутъ между собою полемику съ неутомимостью поразительною. Они, какъ мы уже сказали, раздѣлились на три лагеря, среди которыхъ ежедневно происходитъ борьба, самая ожесточенная. Политика мира нашла себѣ сильнаго защитника въ лицѣ извѣстнаго публициста, г. Эмиля Жирардена. Онъ говоритъ, что въ польскомъ вопросѣ для Франціи можетъ быть три рода политики: политика невмѣшательства, которую поддерживаетъ онъ самъ, политика войны, которую онъ приписываетъ принцу Наполеону, и наконецъ политика дипломатическаго вмѣшательства, по поводу которой онъ ведетъ споръ съ газетою „La France.“ Изъ этихъ трехъ родовъ политики госп. Жирарденъ считаетъ дипломатическое вмѣшательство ни къ чему не ведущимъ и совершенно безсильнымъ. Онъ понимаетъ, возможность веденія войны и хотя не сочувствуетъ ей, но допускаетъ, что Франція могла бы предпри-

TREŚĆ

Część Urzędowa.

WILNO.

ZALECENIE P. GŁÓWNEGO NACZELNIKA KRAJU NACZELNIKOM GUBERNIJ WITEBSKIEJ, MOHYLEWSKIEJ I MIŃSKIEJ z d. 17 lipca 1863 r.

Z dochodzących do mnie wiadomości, przekonywam się, że w niektórych gubernjach N a j w y ż é j powierzonego mnie kraju, bardzo wielu obywateli rossyjskiego pochodzenia niezupełnie dokładnie pojęli znaczenie nałożonego na szlacheckie nieruchome majątki 10% czasowego poboru, któremu na zasadzie zalecenia mojego naczelnikom gubernji z d. 6 b. m. lipca, obywatele rossyjskiego pochodzenia i z prowincij nadbaltyckich podlegają tylko w połowicznym rozmiarze.

Środek ten, jak zostało objaśnionem przezemnie w wyżéj wspomnionem zaleceniu, przeznacza się głównie na pokrycie tych ogromnych rozchodów, jakie ponosi całe państwo dla stłumienia powstania i osłonienia spokojnych mieszkańców od gwałtu i znęcań się buntowniczych pokuszeń obywateli tutejszego kraju polskiego pochodzenia.

Tym sposobem ściąganie 10% czasowego poboru z obywateli polskiego pochodzenia ma zupełnie inne znaczenie niż nałożony w połowicznym rozmiarze na dziedziców majątków pochodzenia rossyjskiego i z Nadbaltyckich prowincij.

Obywatele rossyjscy posiadający w tych gubernjach majątki, znajdując się w blizkiem sąsiedztwie z *nieprzyjaznym im polskim żywiołem, niechybnienie narażeniby zostali na niebezpieczeństwo, gdyby rząd z szczególniejszą bacznością nie osłaniał ich i należącéj do nich własności* za pomocą wojsk i władz miejscowych.

Z tego wynika, że nakładającemu się na majątki obywateli-Rossjan poborowi z wyręczanego przez nich dochodu z gruntów pozostałych w ich bezpośredniem rozporządzeniu niema być nadawane znaczenie kontrybucji, i niema on być zmieszany z poborem, któremu podlega szlachta polskiego pochodzenia, większość któréj występnemi czynnościami swojemi stale służyła podporą ku rozwinięciu powstania przeciw prawnemu rządowi swojemu.

Obywatele rossyjscy wzywają się do płacenia poboru od dochodu ziemnego nie w kształcie środka karzącego, lecz w kształcie pomocy rządowi, który osłaniając ich od samowoli i gwałtów, przez to samo ponosić musi nadzwyczajne rozchody.

Przekonany jestem również, że szlachta pochodzenia Rossyjskiego i z Nadbaltyckich prowincij, pojąwszy prawdziwe znaczenie przedsięwziętego środka, przez dawną przychylność ku CESARZOWI i ojczyznie nie zaniecha i w tym przypadku dać przykład przez ściśle spełnienie słusznego wymagania rządu, wytężającego swoją usilność ku jak najrychlejszemu przywróceniu spokojności w kraju, z którym ściśle są związane wszystkie ich materjalne interesa.

Dla dokładniejszego zaś określenia wszystkich przypadków, w któwych ten pobor może podlegać zmniejszeniu, zalecam wam przewodniczyć się przy spełnieniu następującemi względami:

1) Z uwagi na niedogodność warunków, w których z terytorjalnego charakteru swego znajduje się większa część majątków wspomnionych gubernij zniżyć przeznaczony do obywateli pochodzenia rossyjskiego i z Nadbaltyckich prowincij czasowy pobór od wyręczanego przez nich dochodu z 5% na $2\frac{1}{2}$%. W miejscowościach zaś, gdzie z powodu ogromnéj ilości ziemi, przynoszącéj błahy dochod, oznaczony wyżéj $2\frac{1}{2}$% pobor będzie uciążliwym, zmniejszyć go do $1\frac{1}{2}$%, przedstawiając ten ostatni wypadek do mojéj uwagi.

2) Z obywateli polskiego pochodzenia, uzyskanie 10% czasowego poboru odbyć na uprzedniéj zasadzie, z wyjątkiem tych z pomiędzy nich, z których z przyczyny wyprobowanéj wierności swéj Rządowi, pobor ten może być zmniejszony do wysokości, określonej w 1-m p. dla obywateli-Rossjan i z Nadbaltyckich prowincij, oczém przedstawiać mnie.

3) W majątkach, podlegających 10% poborowi, lecz gdzie z powodu szczególniéj nieprzyjaznych warunków miejscowych, wspomnionych w 1-m p. ściąganie pełnego poboru okaże się zbyt uciążliwém, po należytem miejscowem sprawdzeniu, zniżyć ten pobór o 8%, na co prosić za każdym razem mojego zezwolenia.

4) Z majątków należących do sierot, bez różnicy pochodzenia i wyznania, zmniejszyć pobor do $1\frac{1}{2}$%.

Po ułożeniu rozkładki na majątki, zalecam waszéj excellencji rozporządzić się o wprowadzeniu niniejszego w wykonanie, na wyłuszczonych wyżéj zasadach; skończywszy pobór do 15-go miesiąca sierpnia; treść zaś niniejszego mojego zalecenia, zaraz po otrzymaniu rozpowszechnić w powierzonéj wam gubernji.

Pan główny naczelnik kraju otrzymał od naczelnika gubernji grodzieńskiéj, następujące doniesienie z d. 23-go lipca 1863 roku:

Wojenny naczelnik m. Prużany z powiatem, 19 lipca doniósł mi w raporcie, iż d. 18 t. m. o $4\frac{1}{4}$ godzinie po południu, wszczął się pożar w m. Prużanie na sieleckiéj ulicy i trwał do godziny 8-éj z rana. Przy ściśniętém zabudowaniu domów, z których wiele było krytych słomą, połowa miasta spłonęła. Cerkiew i kościoł, tudzież gmach juryzdykcji, wojskowo-czasowy szpital i główny gmach więzienia ocalały. Liczba spalonych domów i ludzi jeszcze nie jest wiadoma. Pieniężne zaś kufry kassowe, które trzymano w turmie, wyratowano.

W czasie pożaru w m. Prużanie znajdowały się: 10 i 11 linjowe, 3-cia strzelecka roty i przechodząca ze Słonima do Kobrynia 2-ga strzelecka rota rewelskiego pieszego półku; jedna część ludzi broniła miasta, druga ratowała majętności mieszkańców i broniła budynków.

Po ukończeniu pożaru, aresztowani znajdują się jak uprzednio w turmie.

Donosząc o tém waszéj ekscellencji, mam honor dodać, iż przyczyna pożaru dotąd niewiadoma; lecz o tém poruczono wojennemu naczelnikowi niezwłócznie zarządzić śledztwo.

Orszaku J. C. M. jenerał-major hr. B o b r y ń s k i.

ROZKAZ JENERAŁ-PORUCZNIKA BAKŁANOWA DOŃSKIM KOZACKIM PUŁKOM W WILEŃSKIM OKRĘGU WOJENNYM z dnia 7-go lipca, za N. 1-m

Daję wiedzieć dońskim kozackim pułkom, konsystującym w wileńskim wojennym okręgu, oraz w gubernach: witebskiéj i mohylewskiéj, że dowodzący wojskami okręgu, jenerał piechoty Murawjew, raczył naznaczyć mnie zawiadującym wszystkiemi Dońskiemi pułkami, będącemi w jego rozporządzeniu. Stanicznicy i jednosumy! wyjechałem z rodzinnego kraju 19-go czerwca i przywiozłem wam ukłon od niego. Don przekazuje wam walczyć z nieprzyjacielem jednemu przeciw dziesięciu i nie ściągać na siebie nagany. Don tchnie gorącą miłością i poświęceniem ku Ojcu CESARZOWI naszemu; on czeka z niecierpliwością woli MONARCHY ruszyć na zewnętrznego nieprzyjaciela, zamierzającego zakłócić spokój świętej Rusi,— na waszą delę padł los stanąć na przedzie przeciw nieprzyjacielowi wewnętrznemu. Wyście potomkami sławnych i potężnych przodków naszych azowskiego osiedlenia; dzielność wasza przeciw buntownikom cieszy CESARZA, a dońska rodzina raduje się z was. Bracia! Zbierzem się z siłami, wzmocnim się na duchu, przezwyciężymy wszystkie trudności i biedy, i dowiedziemy, że jesteśmy godnymi nazywać siebie wychowańcami sławnego cichego Donu, Przyjdzie czas, że stanę pośród was w zabawie wojennéj, poprowadzę was do boju pamiętnym okrzykiem Jermaka: „Z nami Bóg,“ siłą którego bułat nasz jest ostry i nieulękniony. Przekonany jestem o was, żeście takimi dziwo-bohatérami, jakimi byli dziadowie, ojcowie i starsi bracia wasi, których wiodłem do boju.

(Ros. Inw.)

W a r s z a w a 22 lipca.

Dowódca charkowskiego pułku ułanów, pułkownik Baumgarten z oddziałem z 3-ch rot, 1 szwadronu i 1 secini, przy 2-ch działach, dnia 18 lipca rozbił pod w. Częstoborowicami zbiorowiska powstańców w liczbie do 2 000, składające się z band Jankowskiego, Zielińskiego i Zymała; oprócz wielkiéj liczby zabitych i rannych, u powstańców wzięto w niewolę 20 ludzi i odbito broń i chorągiew; u nas zabito 5 i raniono 6 ludzi (w liczbie rannych znajduje się podporucznik wołogodzkiego półku Jurjew 3).

(Pocz. półn.)

— Czytamy w dzienniku „Poczta Północna“ N. 161.

Czytając artykuły wstępne, których pełne są teraz dzienniki francuzkie, możnaby pomyśleć, że od ich redaktorów mianowicie zależy w obecnéj chwili, wypowiedzenie wojny Rossji, lub zupełne zapewnienie spokojności Europie. Tak wielkie między nimi sprawiły wzruszenie odpowiedzi rossyjskie. Z bijącą w oczy, niezmordowaną usilnością, dzienniki toczą między sobą walkę; rozdzieliły się one na trzy obozy, które co dzień występują do najzaciętszych bitew. Polityka pokoju znalazła silnego obrońcę w osobie słynnego publicysty pana Emila Girardin. Według słów jego, w pytaniu polskiém Francja może mieć trojakiego rodzaju politykę: nieinterwencji, którą sam popiera; wojny, którą przypisuje księciu Napoleonowi i nakoniec politykę interwencji dyplomatycznéj, z powodu któréj toczy spór z dziennikiem F r a n c e. Z tych trzech rodzajów polityki, pan Girardin rozumié, że polityka interwencji dyplomatycznéj do niczego nieprowadzi i jest zupełnie bezsilną. Pojmuje on możliwość toczenia wojny i chociaż jéj niepragnie, przypuszcza, że Francja mogłaby ją przedsięwziąść, skoroby uznała to za nieuchronne. Ale w takim razie, wymaga, aby Francja wypowiedziała swe zdanie otwarcie i stanowczo. Lecz polityki, ograniczającéj się pisaniną

нять ее, если признаетъ ее необходимою. Но въ такомъ случаѣ онъ требуетъ, чтобы Франція высказала свое мнѣніе откровенно и рѣшительно. За то политики, ограничивающейся перепиской, онъ не понимаетъ. „Надо, восклицаетъ онъ, или освободить Польшу, или покинуть ее и принимать въ ней только такое участіе, какое Франція принимаетъ въ Ирландіи, когда Ирландія умираетъ съ голоду. Прочь лживое сожалѣніе! Прочь сожалѣніе фантазирующее!"

Обращаясь къ политикѣ невмѣшательства, онъ говоритъ: „Сколько крови было бы сбережено, сколько бѣдствій не было бы произведено, если бы безъ всякого замедленія у поляковъ были рѣшительно отняты всѣ ложныя надежды; еслибы Франція безъ изворотовъ и съ кажущеюся жестокостью, которая была бы истиннымъ сожалѣніемъ, сказала: „три раздѣла Польши суть совершившіеся факты, которымъ вы должны покориться, подобно тому, какъ Франція въ 1814 и 1815 годахъ два раза перенесла утрату провинцій и границъ, которыми она владѣла и которыя были у нея отняты? Перемѣните цѣль? Не гоняйтесь болѣе за національною независимостью, которая, можетъ быть, затруднила бы васъ, и вы не знали бы на что употребить ее... Посмотрите на Грецію! Гонитесь за свободой, которую вы навѣрное получите, если вы будете только ее просить у ИМПЕРАТОРА АЛЕКСАНДРА, недавно уничтожившаго крѣпостное право. Не ждите отъ меня ни одного человѣка, ни одного франка, ни даже депеши!"

— Письма изъ Лондона извѣщаютъ о замѣтномъ переворотѣ, совершившемся въ пользу мирнаго разрѣшенія польскихъ дѣлъ, въ правительственныхъ сферахъ Англіи, послѣ непріятнаго впечатлѣнія, возбужденнаго отвѣтомъ князя Горчакова. Размышленіе, повидимому, привело самаго лорда Пальмерстона къ заключенію, что необходимо избѣгать всего того, что можетъ заставить Англію по неволѣ обратиться къ насильственнымъ мѣрамъ.

Рѣчь, произнесенная графомъ Росселемъ третьяго дня вечеромъ въ палатѣ лордовъ, не смотря на заключавшійся въ ней протестъ благороднаго лорда противъ ультра-миролюбиваго смысла, приписаннаго предшествовавшимъ его словамъ, не имѣла вовсе воинственнаго значенія, какъ бы ни увѣряли въ противномъ. Лордъ Россель говорилъ, какъ человѣкъ, желавшій опровергнуть обвиненіе, взведенное на него въ томъ, что онъ неосторожнымъ заявленіемъ своимъ могъ подвергнуть страну публичному оскорбленію. (Бир. Вѣд.)

Въ Journal de St. Petersbourg напечатано: „Иностранные журналы перепечатали изъ Mémorial diplomatique или изъ Общей Австрійской Корреспонденціи текстъ депеши, посланной 19-го іюля графомъ Рехбергомъ князю Меттерниху въ Парижъ и графу Аппони въ Лондонъ. Вотъ изъ Mémorial diplomatique депеша, посланная князю Меттерниху:

„Вѣна, 19-го іюля 1863.

„Е. с. князю Меттерниху, въ Парижѣ.

Князь! депеша князя Горчакова къ г. Балабину, касается трехъ пунктовъ, которые относятся совершенно исключительно къ Австріи, и о которыхъ императорское правительство должно выразить свое мнѣніе категорически, прежде чѣмъ оно условится съ правительствами Англіи и Франціи на счетъ того положенія, которое слѣдуетъ принять тремъ державамъ, въ слѣдствіе отвѣта Россіи.

Я не буду доискиваться, руководило ли князя Горчакова какое либо тайное намѣреніе, когда онъ писалъ три упомянутые пункта; я ограничусь только доказательствомъ того, что они клонятся выставить въ ложномъ свѣтѣ намѣренія Австріи и поставить ее въ положеніе, которое она не была бы въ силахъ принять.

Три мѣста въ русской депешѣ, которыя должны быть объяснены, суть слѣдующія: 1) то, гдѣ князь Горчаковъ утверждаетъ, что наша депеша, отъ 18-го іюня, настаиваетъ и одобряетъ, такъ сказать, уже заранѣе, отказъ Россіи согласиться на конференцію; 2) то, гдѣ произведено уподобленіе между польскими провинціями Австрійской имперіи и страною, вообще называемою царствомъ Польскимъ; 3) наконецъ то, гдѣ русское правительство предлагаетъ условиться съ Австріей и Пруссіей объ устройствѣ участи своихъ общихъ подданныхъ.

Я приглашаю вашу свѣтлость объясниться откровенно, объ этихъ трехъ пунктахъ съ г. Друэнъ-де-Люисомъ, чтобы такимъ образомъ не оставить никакого сомнѣнія на счетъ намѣреній императорскаго правительства.

Что касается конференціи, то наша депеша къ графу Туну, отъ 18-го іюня,, выставляетъ просто одинъ очевидный фактъ, давая понять, что собраніе ея зависитъ отъ участія въ ней Россіи. Въ самомъ дѣлѣ, очевидно, что нельзя переговариваться съ Россіей въ конференціи, если эта держава отъ нея отказывается; но изъ того не слѣдуетъ, что подобный отказъ нами одобряется. Предложеніе конференціи, напротивъ того, по нашему мнѣнію, совершенно можетъ быть принято русскимъ правительствомъ. Мы уже впрочемъ поручили въ телеграммѣ, посланной графу Туну, объясниться въ этомъ смыслѣ и постараться исправить это рановременное истолкованіе нашей депеши. Что касается сравненія, проводимаго между Галиціею и царствомъ Польскимъ, то мы должны категорически отвергнуть всякій намекъ въ этомъ родѣ.

Наконецъ, относительно вида соглашенія, предложеннаго Россіею, мы равномѣрно уже объявили въ С. Петербургѣ, что согласіе, установленное между тремя кабинетами: вѣнскимъ, лондонскимъ и парижскимъ, наложило на нихъ связь, отъ которой не можетъ нынѣ освободиться Австрія, чтобы вступить въ отдѣльные переговоры съ Россіей.

Ваша свѣтлость дадите прочесть настоящую депешу г. Друэнъ-де-Люису.

Примите князь, увѣреніе въ моемъ отличномъ уваженіи. Рехбергъ.

Депеша точно такого же содержанія была отослана въ Лондонъ, къ графу Аппони.

Депеша вице канцлера князя Горчакова къ рускому повѣренному въ дѣлахъ въ Вѣнѣ, барону Кноррингу.

С.-Петербургъ, 15-го іюля 1863 г.

Графъ Рехбергъ обратился къ посланникамъ его императорскаго и королевскаго апостолическаго величества при дворахъ французскомъ и англійскомъ, 19-го числа текущаго іюля мѣсяца, съ депешей, которая уже напечатана въ вѣнскихъ журналахъ.

Этотъ документъ, повидимому, имѣетъ цѣлію освободить отъ всякаго недоразумѣнія мысль, господствующую въ политикѣ вѣнскаго кабинета по польскому вопросу. Г. Австрійскій министръ иностранныхъ дѣлъ дозволитъ намъ пролить такой же свѣтъ на намѣренія, которыми внушены были наши послѣднія сообщенія.

Не безъ нѣкотораго удивленія увидѣли мы, что графъ Рехбергъ указываетъ на возможность тайной мысли со стороны Императорскаго кабинета.

Если это указаніе внушено г. австрійскому министру иностранныхъ дѣлъ желаніемъ устранить всякую мысль объ отдѣльномъ соглашеніи, которое могло бы быть признано несовмѣстнымъ со связями, заключенными вѣнскимъ кабинетомъ, и съ тою исходною точкою, съ которою онъ соединяетъ свои дѣйствія, то мы спѣшимъ представить удостовѣреніе, что никакого соглашенія не было между имъ и нами по поводу этихъ послѣднихъ сообщеній.

Мы не имѣли никакой нужды дѣлать тайну изъ добросовѣстныхъ предложеній, совершенно согласныхъ съ духомъ и буквальнымъ смысломъ трактатовъ 1815 года, на основаніи которыхъ долженъ былъ происходить обмѣнъ идей и содержащихъ въ себѣ, по нашему убѣжденію, способъ мирнаго рѣшенія вопроса, вполнѣ сообразный съ интересами Царства Польскаго.

Императорскій кабинетъ полагалъ, что онъ имѣлъ право вывести изъ депеши отъ 18-го іюня заключеніе, что графъ Рехбергъ предчувствовалъ нашъ отказъ согласиться на конференцію восьми державъ, подписавшихъ актъ вѣнскаго конгресса, такъ какъ его сіятельство ставилъ согласіе австрійскаго правительства на эту комбинацію въ зависимость отъ предварительнаго согласія Россіи.

Мы не выводимъ отсюда никакого одобренія. Мы видѣли въ этой осторожности уваженіе къ достоинству, котораго, въ подобномъ случаѣ, вѣнскій кабинетъ потребовалъ бы и для самаго себя, и мы оцѣнили этотъ актъ справедливости. Что касается оцѣнки того, чего требовало достоинство Россіи, то она могла принадлежать только нашему Августѣйшему Государю; но было очевидно, что конбинація, которая не могла казаться сообразною съ достоинствомъ страны, должна была, по эгому самому, считаться невозможною.

Графу Рехбергу показалось, что въ нашемъ предложеніи соглашенія между тремя дворами въ видахъ сообразовать положеніе ихъ польскихъ владѣній, на которое распространяются условія трактата 1815 года, съ современными обстоятельствами и потребностями нашей эпохи, заключается мысль установить между Царствомъ Польскимъ и Галиціей сравненіе, которое его сіятельство отвергаетъ.

Мы не думали дѣлать никакого приравниванія. Что существуетъ необходимая солидарность между интересами трехъ сопредѣльныхъ державъ и польскихъ владѣній каждой изъ нихъ—это доказывается преданіями и предшествующей исторіей, изъ которыхъ возникъ существующій нынѣ порядокъ вещей. Событія неоднократно доказывали, до какой степени положеніе каждой изъ этихъ областей имѣетъ вліяніе на положеніе остальныхъ. Настоящія событія и дѣятельное участіе, принимаемое революціонными элементами Галиція въ мятежѣ, происходящемъ въ Царствѣ Польскомъ, и въ стремленіи достигнуть его конечной цѣли, представляютъ новое тому свидѣтельство. Кабинеты австрійскій, англійскій и французскій подтвердили это, основавъ свое дипломатическое дѣйствіе на томъ вліяніи, которое безпорядки въ Царствѣ производятъ на владѣнія сопредѣльныхъ государствъ и чрезъ нихъ на спокойствіе Европы.

Мы руководствовались убѣжденіемъ въ этой солидарности, предлагая соглашеніе, имѣвшее цѣлію установить необходимую гармонію между учрежденіями, которыя предположено было ввести въ Царствѣ Польскомъ послѣ умиротворенія страны, и тѣми, которыя существуютъ въ польскихъ областяхъ сопредѣльныхъ государствъ. Это была мысль дружественная, соотвѣтствующая отношеніямъ двухъ императорскихъ дворовъ и ихъ взаимнымъ интересамъ. Всякое другое толкованіе мы должны отвергнуть.

Что касается самой сущности нашихъ предложеній, то мы полагаемъ, что оцѣненныя въ томъ примирительномъ духѣ, которымъ они были внушены, и добросовѣстно примѣненныя—они могли бы повести къ раціональному и практическому рѣшенію, которое соотвѣтствовало бы въ одно и то же время правамъ и интересамъ трехъ сопредѣльныхъ державъ, постановленіямъ трактата 1815 года, служащаго основаніемъ общему равновѣсію, благоразумнымъ желаніямъ поляковъ и той заботливости, которую выказываетъ Европа въ пользу умиротворенія этого края.

Поэтому мы можемъ только пожалѣть о противоположномъ впечалѣніи, на которое указываютъ намъ инструкціи, адресованныя графомъ Рехбергомъ къ представителямъ Австріи въ Лондонѣ и Парижѣ.

Вы уполномочены прочитать настоящую депешу его сіятельству. (С. Поч.)

Примите и проч.

Помѣщаемъ здѣсь доставленное намъ письмо изъ Свѣнцянъ.

Господинъ Редакторъ!

Прошу васъ помѣстить въ вашей газетѣ описаніе 22 іюля, торжественнаго дня тезоименитства Августѣйшей Императрицы нашей, отпразднованнаго Измайловскимъ полкомъ въ Свѣнцянахъ, куда полкъ прибылъ, какъ вамъ извѣстно, по случаю печальныхъ настоящихъ событій въ краѣ. Къ счастію спокойствіе въ уѣздѣ въ послѣднее время дало право командиру нашему день этотъ встрѣтить мирнымъ парадомъ и молебствіемъ за здравіе ГОСУДАРЯ и ИМПЕРАТРИЦЫ, и проводить дружнымъ „ура" и тостомъ за благоденствіе Ихъ.

Командиръ нашъ по званію военнаго начальника уѣзда еще накануне оповѣстилъ всѣхъ служащихъ, что 22 числа предлагаетъ имъ присутствовать при совершеніи литургіи и молебствія, послѣ котораго принимаетъ поздравленія у себя. Наканунѣ же явилась къ нему депутація отъ евреевъ съ просьбою о разрѣшеніи отслужить за Августѣйшую Императрицу торжественное моленіе, прося всѣхъ присутствовать при этомъ.

Съ 9 часовъ утра жители Свѣнцянъ увидали зрѣлище непривычное. Парадные мундиры какъ военныхъ такъ и служащихъ чиновниковъ замелькали по улицамъ маленькаго городка, роты Измайловцевъ съ распущенными знаменами впереди, взводъ молодцовъ казаковъ атаманцевъ, уже отличившихся въ бою съ инсургентами и команда мѣстнаго гарнизона выстроились вокругъ церкви и ожидали прибытія начальника; у всѣхъ на душѣ было весело; солнце, въ послѣднее время какъ-то рѣдко показывавшееся, въ этотъ день свѣтило ярко и придавало двойную торжественность общему виду. Съ пріѣздомъ начальника раздалось первое искреннее солдатское ура! въ отвѣтъ на поздравленіе ихъ; затѣмъ отслужены были обѣдня и молебствіе; маленькая церковь не вмѣщала всѣхъ желавшихъ помолиться. Послѣ обѣдни парадъ окончился церемоніальнымъ маршемъ. Весь городъ столпился любоваться спокойнымъ солдатскимъ маршемъ, которымъ солдатъ также спокойно пошелъ бы и противъ врага.

Послѣ парада всѣ офицеры послѣдовали за генераломъ въ синагогу, въ которой евреи торжественнѣе обы-

niepojmuje. „Należy, woła, albo wyzwolić Polskę, albo zaniechać ją i mieć taki tylko udział, jaki Francja bierze w Irlandji, kiedy Irlandja umiera z głodu. Precz z kłamaną litością! precz z litością marzycielską!"

„Zwracając się do polityki nie interwencji, mówi: Ileż by krwi oszczędzono, ileżby uniknięto nieszczęść, gdyby bez wszelkiéj zwłoki odjęte zostały Polakom wszystkie kłamliwe nadzieje, gdyby Francja bez wybiegów, z pozorném nawet okrucieństwem, a będącém jednak prawdziwém współczuciem, powiedziała: „Trzy rozbiory Polski są czynami dokonanemi, którym powinniście uledz, tak jak Francja w 1814 i 1815, dwa razy poniosła stratę prowincij i granic, dawniéj posiadanych: a które od niéj odebrano! Odmieńcie cele; przestańcie upędzać sę za niepodległością narodową, która może byłaby dla was kłopotem i niepotrafilibyście jéj użyć... Patrzcie na Grecję! Szukajcie swobody, którą niezawodnie osiągniecie, błagając o nią CESARZA ALEKSANDRA, który niedawno zniósł prawo poddaństwa włościan. Nieoczekujcie odemnie, ani jednego człowieka, ani jednego franka, ani nawet depeszy!"

Wiadomości giełdowe podają pod napisem: Ostatnie nowiny, co następuje:

„Listy z Londynu donoszą o godnéj uwagi rozmowie, która miała miejsce, na rzecz polubownego rozstrzygnienia sprawy polskiéj, w sferach rządowych angielskich, po niemiłém wrażeniu sprawioném przez odpowiedź książęcia Gorczakowa

„Widocznie, rozmysł doprowadził samego lorda Palmerstona do wniosku, że nieuchronnie należy unikać wszystkiego, coby mogło mimowolnie zmusić Anglję do chwycenia się przymusowych środków.

„Mowa, miana przez hr. Russell zawczoraj w izbie lordów, niezważając na zawartą w niéj protestację szlachetnego lorda, przeciw zbyt pokojowemu duchowi, przypisywanemu poprzedzającym jego słowom, wcale niemiała wojowniczego znaczenia, chociażby zaręczano, że było inaczéj. Lord Russell mówił, jak człowiek pragnący obalić uczyniony mu zarzut, że nieostróżném wyrażeniem mógł narazić kraj na publiczną obrazę."

W Journal de St. Petersbourg wydrukowano:

Wszystkie dzienniki zagraniczne powtórzyły podług Memorjału dyplomatycznego, lub Korrespondencji powszechnéj austrjackiéj, tekst depeszy przesłanéj dnia 19 lipca przez hr. Rechberga książęciu Metternichowi w Paryżu i hr. Apponyi w Londynie.

Oto, podług Memorjału dyplomatycznego depesza do książęcia Metternicha:

Wiedeń 19 lipca 1863.

Do J. O. książęcia Metternicha, w Paryżu.

Mości książe, depesza książęcia Gorczakowa do pana Bałabina dotyka trzech punktów ściągających się szczególniéj do Austrji, i względem których rząd cesarski powinien wyrazić się kategorycznie, przed porozumieniem się z rządami angielskim, i francuzkim co do zachowania się, jakie trzem mocarstwom przyjąć będzie rzeczą przyzwoitą, w skutek odpowiedzi rossyjskich.

Niebędę roztrząsał, czy jaki tajemny zamiar mógł kierować książęciem Gorczakowem, kiedy pisał trzy miejsca o których mowa; poprzestanę na zauważaniu, że zmierzają one do rzucenia falszywego światła na zamiary Austrji i do umieszczenia jéj na stanowisku, którego przyjąć niemoże.

Trzy miejsca depeszy rossyjskiéj wymagające, aby je natychmiast przytoczyć są następne:

1-sze To w którem książe Gorczakow utrzymuje, że nasza depesza 18 czerwca przeczuwa i z góry pochwala, że tak powiem, odmowę Rossji zgodzenia się na konferencję;

2-ie. To, w którem rodzaj podobieństwa zapowiedziany jest między prowincjami polskiemi cesarstwa austrjackiego, a krajem powszechnie znanym pod imieniem Królestwa polskiego;

3-cie. Nakoniec to miejsce, w którém rząd rossyjski przekłada porozumieć się z Austrją i Prusami dla urządzenia doli wzajemnych poddanych.

Wzywam waszą oświeconą książęcą mość rozmówić się bardzo jasno co do tych trzech punktów z panem Drouyn de Lhuys, w taki sposób, aby nie zostawić żadnéj wątpliwości co do zdania rządu cesarskiego.

Co do konferencji, nasza depesza 18 czerwca do hrabiego Thun wypowiada po prostu fakt oczywisty, dając do zrozumienia, że jéj zebranie się zależy od uczęstnictwa Rossji. Bo w istocie rzecz jasna, że niepodobna rokować na konferencji z Rossją, jeśliby to mocarstwo należeć do niéj niechciało, ale stąd niewypływa, abyśmy tę odmowę pochwalali. Przeciwnie podług nas, przełożenie konferencji, jest zupełnie przez rząd rossyjski do przyjęcia.

Jakoż porucczyliśmy już hrabiemu Thun przez telegraf wyrazić się w tym duchu i sprostować ten wykład nadawany naszéj depeszy.

Co się ściąga do podobieństwa między Galicją i Królestwem polskiem, powinniśmy kategorycznie odrzucić wszelkie wrażania tego rodzaju.

Nakoniec co do kształtu porozumienia się przekładanego przez Rossję, również oświadczyliśmy już w Petersburgu, że zgoda ustalona między trzema gabinetami wiedeńskim, londyńskim i paryzkim stanowi między niemi węzeł, z którego Austrja niemoże się dziś uwolnić dla osobnego rokowania z Rossją. Wasza oświecona książęca mość będziesz mógł odczytać niniejszą depeszę przed panem Drouyn de Lhuys.

Przyjm, mój książe zapewnienie mojego najwyższego poważania. Rechberg.

Taka sama depesza posłana została do Londynu hrabiemu Apponyi.

„Depesza podkanclerzego książęcia Gorczakowa do pana von Knorring, sprawującego interessa rossyjskie w Wiedniu."

S. Petersburg, 15 lipca 1863.

Hr. von Rechberg przesłał ambassadorom jego cesarsko-królewsko-apostolskiéj mości przy dworach francuzkim i angielskim, pod dniem 19 lipca depeszę powtórzoną przez dzienniki wiedeńskie.

Rzeczone pismo zdaje się mieć na celu usunąć wszelkie opaczne pojęcie myśli przewodniczącéj polityce gabinetu wiedeńskiego w sprawie Polski. P. minister spraw zagranicznych austryjackich pozwoli nam rozlać takież światło na zamiary, które natchnęły nasze ostatnie oświadczenia.

Nie bez pewnego zadziwienia postrzegliśmy, że hrabia Rechberg wskazuje możliwość tajemnéj myśli ze strony gabinetu Cesarskiego.

Jeżeli tę ocenę natchnęła panu ministrowi spraw zagranicznych austryjackich żądza uchylenia wszelkiéj myśli o porozumieniu się osobnem, które mogłoby poczytywać się za niezgodne, z obowiązkami przyjętemi przez gabinet wiedeński, oraz z punktem wyjścia, z którym połączył swe kroki, pośpieszamy ze złożeniem świadectwa, iż żadne jakiekolwiek porozumienie się nie miało miejsca między nim a nami w przedmiocie ostatnich zagajeń.

Niemieliśmy powodu do czynienia najmniéjszéj tajemnicy z przełożeń uczciwych, zupełnie zgodnych z duchem i głoską traktatów 1815 r., na osnowie których zgodzono się na wymianę pomysłów, jakowe, według naszego przekonania, zawierają sposób spokojnego rozwiązania, odpowiednego dobru Królewstwa polskiego.

Gabinet cesarski rozumiał, iż mógł wnosić z depeszy 18 czerwca, że hr. Rechberg przeczuł odmowę naszę przyzwolenia na konferencję ośmiu państw, które podpisały ogólny akt kongresu wiedeńskiego, ponieważ jego dostojność położył za warunek zgodzenia się Austrji na tę kombinację, uprzednie przyzwolenie na nią Rossji.

Nie wyciągnęliśmy stąd żadnego potwierdzenia. Widzieliśmy w téj uwadze uczucie godności, o jakie w podobnym razie gabinet wiedeński dopomniałby się dla siebie samego i oddaliśmy sprawiedliwość temu krokowi słuszności. Co do oceny tego, czego godność Rossji wymagała, należała ona jedynie do naszego Najjaśniejszego Pana; ale było widocznem że kombinacja, niezdająca się być odpowiedną godności kraju powinna była tém samem być poczytaną niemożliwą.

Hr. Rechberg sądził, że w naszem przełożeniu porozumienia się trzech dworów w widoku doprowadzenia stanowiska ich posiadłości polskich na które rozciągają się zastrzeżenia traktatu 1815, do harmonji z okolicznościami chwili i potrzebami epoki, tkwi pomysł ustalenia między Królestwem Polskiem i Galicją podobieństwa, które jego dostojność odrzuca.

Nie myśleliśmy o ustaleniu najmniejszego podobieństwa. Że w interesach trzech dworów pogranicznych i ich wzajemnych posiadłości polskich zachodzi konieczna spójność, świadczą o tém podania i dawniejsze przykłady dziejowe, które utworzyły istniejący dziś porządek rzeczy. Wypadki wielokrotnie dowiodły jak stan każdéj z tych prowincij oddziaływa na położenie dwóch innych. Zdarzenia obecne i czynny udział, jaki pierwiastki rewolucyjne galicyjskie biorą w powstaniu Królestwa i w jego ostatecznym celu, są tego nowem świadectwem.

Gabinety austryjacki, angielski i francuzki, okazały to, opierając dyplomatyczne działania swoje na odbiciu, które przez rozruchy w Królestwie wywiera się na posiadłości państw pogranicznych, a przez to na spokojność Europy.

Przejęliśmy się przeświadczeniem o téj spójności, doradzając porozumienie, mające utworzyć potrzebną harmonję między instytucjami, o których zaprowadzenie w królestwie Polskiém chodziło, po uspokojeniu kraju, a instytucjami istniejącemi w posiadłościach polskich państw pogranicznych. Była to myśl przyjacielska, zgodna ze stosunkami obu dworów cesarskich i ich wzajemnemi interesami. Musimy odrzucić każdy inny wykład.

Co do saméj treści naszych przełożeń, sądzimy, że ocenione w duchu pojednawczym, który je natchnął i uczciwie zastosowane,— mogły one doprowadzić do wyrozumowanego i praktycznego rozwiązania, które zaspokoiłoby i prawa i potrzeby trzech mocarstw pogranicznych, odpowiedziałyby zastrzeżeniom traktatu 1815, na których spoczywa równowaga powszechna i ziściłyby rozsądne pragnienia Polaków i troskliwość, jaką Europa o spokojność tych stron wynurza.

Z żalem tylko widzieć musimy różnicę wrażenia, któréj domyślamy się z instrukcij przesłanych przez hr. Rechberga ambasadorom austrjackim w Londynie i Paryżu.

Upoważniam pana do odczytania niniejszéj depeszy przed jego dostojnością. (Pocz. pół.)

Proszę przyjąć i t. d.

Podajemy tu nadesłany nam list ze Swięcian.

Panie Redaktorze!

Proszę pana wydrukować w swojéj gazecie opisanie 22 lipca uroczystéj pamiątki Imienin NAJJAŚNIEJSZEJ CESARZOWEJ naszéj, obchodzonéj przez Izmajłowski pułk w Święcianach, dokąd pułk przybył, jak panu wiadomo, z powodu smutnych obecnych okoliczności w kraju. Na szczęście spokój w powiecie przez czas ostatni dał prawo dowódcy naszemu dzień ten spotkać spokojną paradą i nabożeństwem za zdrowie CESARZA I CESARZOWEJ, i przeprowadzić wspólnem „ura!" i toastem za ICH pomyślność.

Dowódca nasz w charakterze Naczelnika wojennego powiatu jeszcze w przeddzień obwieścił wszystkim służącym, iż 22-go zaleca im znajdować się przy odprawieniu liturgji i nabożeństwa, po którém przyjmuje pozdrowienia u siebie. W przeddzień też przybyła do niego deputacja od żydów z prośbą o dozwolenie odprawić za NAJJAŚNIEJSZĄ CESARZOWĘ uroczyste modły, zapraszając wszystkich do znajdowania się przy tém.

Od 9 godziny z rana mieszkańcy Swięcian ujrzeli niezwyczajne widowisko. Paradne mundury tak wojskowych, jako też służących urzędników zabłysły po ulicach maleńkiego miasteczka, roty Izmajłowców z rozpuszczonemi chorągwiami na przedzie, pluton zuchów kozaków atamańców, którzy już odznaczyli się w bitwie z powstańcami i komenda miejscowego garnizonu uszykowały się w koło cerkwi i oczekiwały przybycia Naczelnika, u wszystkich w duszy było wesoło, słońce ostatniemi czasy jakoś rzadko ukazujące się, w dniu tym świeciło jasno i nadawało podwójną uroczystość ogólnemu widokowi. Za przyjazdem Naczelnika rozległo się pierwsze szczere żołnierskie ura! na odpowiedź ich pozdrowieniu; następnie odprawione były liturgja i nabożeństwo; maleńka cerkiew nie mieściła wszystkich życzących się pomodlić. Po liturgji parada zakończyła się ceremonjalnym marszem. Całe miasto zebrało się, by zachwycać się spokojnym żołnierskim marszem, którym żołnierz również spokojnie poszedłby i przeciw wrogowi.

Po paradzie wszyscy oficerowie poszli za jenerałem do synagogi, w któréj żydzi uroczyściéj niż zwyczajnie prze-

кновеннаго проиграли и пропѣли свои гимны и поднесли генералу на особомъ листѣ молитву, сочиненую нарочно для этого торжественнаго дня и написанную съ обычною восточною витіеватостью.

Около часу назначенъ былъ пріемъ съ поздравленіемъ; съ утра еще домъ, занимаемый уѣзднымъ начальникомъ и расположенный на концѣ города, принялъ праздничный видъ; на фронтонѣ его возвышался щитъ, представлявшій царственную горностаевую мантію, посрединѣ которой изображенъ былъ вензель Императрицы съ короною изъ живыхъ цвѣтовъ и зелени. Весь фасадъ дома, какъ равно и клумбы посреди двора украшены были разноцвѣтными фонарями въ видѣ гирляндъ. Вся декорація была составлена и по большей части сдѣлана руками офицеровъ.

Въ назначенный часъ собрались у начальника уѣзда всѣ военные и гражданскіе чиновники, духовенство русское и католическое для принесенія поздравленія, принявъ которое генералъ предложилъ всѣмъ завтракъ и провозгласилъ тостъ за здоровое **ГОСУДАРЯ и ИМПЕРАТРИЦЫ**. Единодушное ура! присутствующихъ было отвѣтомъ на тостъ, тысячи народа, собравшагося на дворѣ, отвѣчали на привѣтъ и заглушали музыку. Народный гимнъ окончилъ утро. Всѣ разъѣхались для того, чтобы вечеромъ снова явиться по приглашенію на иллюминацію.

Едва начало темнѣть, какъ загорѣлись фонари и шкалики, домъ обрисовался залитый огнемъ, среди разноцвѣтныхъ гирляндъ красовался щитъ уже блестѣвшій свѣтлыми огнями какъ брилліянтами, загремѣла музыка, запѣли пѣсенники, толпы народа хлынули во дворъ, на улицѣ образовалось гулянье, весь городъ былъ здѣсь: русскій, полякъ, еврей въ этотъ день не раздѣлялись... всѣхъ соединяла видимая любовь къ Отцу-Благодѣтелю. Народный гимнъ, снова тостъ за Августѣйшую Именинницу, снова общее единодушное ура! окончили вечеръ.

Я прислушивался къ говору толпы и мнѣ показалось, что ни тѣни ропота или неудовольствія не было слышно въ ней. Всѣ благословляли мѣры, умиротворяющія и успокоивающія край. Дай Богъ, чтобъ говоръ этотъ былъ искрененъ и чтобы мы скорѣе дождались такого единодушія повсюду!

— Извлеченіе изъ письма полковника Гельфрейха:

При вступленіи 2-го баталіона и двухъ ротъ 3-го баталіона л.-гв. Преображенскаго полка въ г. Ошмяны, ихъ встрѣтили священникъ съ крестомъ и депутація отъ городскихъ жителей съ хлѣбомъ и солью; при этомъ городской голова просилъ полковника Гельфрейха позволенья роздать нижнимъ чинамъ по чаркѣ водки и по булкѣ на человѣка, извиняясь, что не успѣли болѣе ничего приготовить.

Когда полковникъ Гельфрейхъ провозгласилъ тостъ за здоровье **ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА**, тогда мгновенно, по всей массѣ собравшейся народа пронеслось дружное и единодушное ура.

Вообще полковникъ Гельфрейхъ отзывается весьма хорошо о жителяхъ города Ошмянъ и хвалитъ въ особенности распорядительность тамошняго исправника Серебрякова.

grali i przespiewali swe hymny i podali jenerałowi na osóbnym arkuszu modlitwę, ułożoną umyślnie na ten dzień uroczysty i napisaną ze zwyczajném wschodniem krasomówstwem.

Koło godziny 1 naznaczone było przyjęcie z pozdrowieniem; od rana jeszcze dom zajmowany przez powiatowego Naczelnika i położony na końcu miasta, przybrał pozor świąteczny: na frontonie jego wznosiła się tarcza przedstawiająca Cesarską gronostajową mantję pośrodku, któréj wyrysowana była cyfra CESARZOWEJ z koroną z żywych kwiatów i zieleni. Cały front domu, tudzież klomby śród dziedzińca były upiększone różnokolorowemi latarniami w kształcie girland. Cała dekoracja była ułożona i po większéj części uczyniona rękoma oficerów.

W naznaczonym czasie zebrali się u Naczelnika powiatu wszyscy wojenni i cywilni urzędnicy, duchowieństwo rossyjskie i katolickie dla oddania pozdrowienia, które przyjąwszy jenerał, ofiarował wszystkim śniadanie i wzniósł toast za zdrowie CESARZA i CESARZOWEJ. Jednogłośne ura! obecnych było odpowiedzią na toast, tysiące ludu zebranego na dziedzińcu odpowiedziały na pozdrowienie i zagłuszały muzykę. Hymn narodowy zakończył ranek. Wszyscy się rozjechali dla tego, by wieczorem znowu być w skutek zaprosin na illuminacji.

Tylko co zaczęło zmierzchać, zapalono latarnie i kagańce, dom odrysował się zalany ogniem, pośród różnokolorowych girland widniała tarcza już błyszcząca światłemi ogniami, jak brylantami, zagrzmiała muzyka, zaśpiewali pieśniarze, tłumy ludności zalały dziedziniec, na ulicy zaczęła się przechadzka; całe miasto było tu: — rossjanin, polak, żyd, w dniu tym nie wyróżniali się... wszystkich łączyła widoczna miłość ku Ojcu Dobroczyńcy. Hymn narodowy, znowu toast za NAJJAŚNIEJSZĄ CESARZOWĘ, znowu ogólne jednozgodne ura! zakończyły wieczór.

Przysłuchiwałem się rozmowie tłumu i zdawało mi się, że ani cienia szemrania lub niezadowolenia w nim słychać niebyło. Wszyscy błogosławili środki uśmierzające i uspakajające kraj. Daj Boże, iżby rozmowa ta była szczera i żebyśmy co najprędzéj doczekali się takiéj jednomyślności wszędzie.

— Urywek z listu pułkownika Helfreicha z d.   lipca 1863 r.

Przy wstąpieniu 2-go bataljonu i dwóch rot 3-go bataljonu l. gw. Preobrażeńskiego pułku do m. Oszmiany, spotkał ich kapłan z krzyżem i deputacja od mieszkańców miasta z chlebem i solą; przy tém głowa miasta upraszał pułkownika Helfreicha o pozwolenie rozdania szeregowym po czarce wódki i po bułce na osobę, uniewinniając się, że nie mieli czasu przysposobić nic więcéj.

Kiedy pułkownik Helfreich wniósł toast za zdrowie CESARZA JEGO MOŚCI, wówczas w mgnieniu oka w całéj massie zgromadzonego ludu zabrzmiało wspólne i jednogłośne ura.

W ogóle pułkownik Helfreich odzywa się bardzo dobrze o mieszkańcach miasta Oszmiany i chwali szczególniéj sprężystość tamecznego sprawnika Serebrjakowa.

Częśc Nieurzędowa.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

LONDYN, sobota 1 sierpnia wieczorem. Donoszą z Bombay 9 lipca, że schwytano w jednéj ze świątyń Nana-Sahiba. Znalezione przy nim papiery dowodzą, że powziął zamiar rozległego spisku i że miał wielkie pieniądze na zawołanie.

FLENSBURG, sobota 1 sierpnia wieczorem. Reskrypt królewski ogłoszony członkom sejmu szlezwigskiego, obwieszcza, że położenie, tyczące się zmian w przepisach używania języka duńskiego za urzędowy w kościołach, w szkołach i w sądownictwach, w powiatach mieszanych tego księstwa nie może być przyjęte.

LONDYN, niedziela 2 sierpnia. Wiadomości z New-Yorku z d. 23 lipca oznajmują: że miasto jest spokojne. Konskrypcja miała rozpocząć się na przyszły tydzień. Jenerał Meade znajduje się w Berlinie, jenerał Lee w Winchester. Pan Whiting popłynął do Europy w bardzo ważném posłannictwie rządu związkowego.

Wiadomości z Mexico z d. 1 lipca donoszą, że to miasto otoczone jest przez oddziały meksykańskie. Jenerał Ortega objął naczelne dowództwo nad wojskami między Mexico i Potozi. Jazda jenerała Nigretta stara się przeciąć związek między Mexico i Vera-Cruz.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— **POŻAR W KIJOWIE.**— Dnia 11 bież. miesiąca o godzinie 10-éj wieczorem, część Kijowa zwana Padołem nawiedzoną została niszczącym pożarem, który trwał prawie całą dobę i zamienił w perzynę niemałą przestrzeń miasta w okolicy wybrzeża Dniepru. Pożar, jak powiadają, wszczął się w jakimś drewnianym, przybudówku. — Gwałtowny wiatr zachodni do tego stopnia rozdymał płomię, że w ciągu nie godzin, ale minut, cały niemal kwartał miasta był w ogniu, pomimo najusilniejszych, ale daremnych zabiegów o jego stłumienie. Od domu Drozdowskiego zapalił się zaraz dwupiątrowy dom murowany kupca Zujewa, za nim poszły ogromne domy Szpalińskiego i Pirożnikowa, bogate składy towarów Dobrynina i Elisiejewa, magazyn napojów spirytusowych Szkłowskiego, skład machin gospodarskich i rolniczych Kaczyńskiego, oraz wszystkie budowy drewniane pośrednie i w dziedzińcach stojące. Na wybrzeżu spłonęło 300 pak szkła taflowego. Wielki dom i skład towarów Dechtierowych ocalał jedynie w skutek wysilonéj obrony właścicieli, posiadających własne machiny ogniowe. Gdyby wiatr dął od Dniepru na Padoł i gdyby na szczęście przed kilku dniami nieuprzątnięto ogromnych składów drzewa opałowego i budulcu, który tu był złożony, ogień mając zeń nowy zasiłek, niewątpliwie zniszczyłby całą tę część miasta. Straty przez pożar sprawione obliczają na 500.000 rub. sr. Dwa domy, towary Dobrynina i Elisiejewa, oraz skład machin i narzędzi rolniczych Kaczyńskiego, były zaassekurowane; skład pana Kaczyńskiego był zaassekurowany na summę 35,000 rub. Najwięcéj ucierpiał od pożaru kupiec Dobrynin, który mieszkał w domu Drozdowskiego, zkąd wszyscy mieszkańcy w jednych prawie tylko koszulach życie unieść potrafili. Najgwałtowniejszy ogień trwał od godziny 10-éj wieczornéj do 4-éj rano; następnie począł słabieć, a o godzinie 6-éj rano już przestał grozić tak wielkiem niebezpieczeństwem, jakiego się z razu obawiać należało. Pożar jednak lubo stłumiony, ponawiał się w mniejszych rozmiarach ze zgorzelisk i trwał aż do wieczora d. 12 lipca.

— **HIPPOKRATES.**— Nic pospolitszego u nas nad imię greckiego patryarchy sztuki lekarskiéj, które jest w ustach wszystkich, ilekroć o medycynie zagadać przyjdzie; nic jednak mniéj wartowanego nad jego dzieła, do których jedynie wybrani specjaliści zaglądają. Obecnie się dowiadujemy, iż professor historji medycyny w szkole głównéj warszawskiéj, dr. Łuczkiewicz, przystąpił do tłómaczenia dzieł Hippokratesa i znacznie swą pracę już posunął. Przełożone przezeń zostały i zupełnie do druku już przygotowane dwa najważniejsze traktaty, z których jeden nosi nazwę „Aforyzmów“ i składa się z siedmiu części, drugi zaś nazywa się „Prognostykiem“ i ma trzy części. Pracy swéj p. Łuczkiewicz dokonał z oryginału greckiego, używając nadto do pomocy najlepszych przekładów i kommentarzy uczonych niemieckich i francuzkich.

— **KOLEJ ze SMIŁY do CZERKAS.** — Wiadomo, że Smilańszczyzna jest jednym z najbardziéj przemysłowych punktów Ukrainy przeddnieprzańskiéj. Owoż jeden z kupców mohylewskich, licząc na zrobienie dogodności téj okolicy, spragnionéj dobrych dróg kommunikacyjnych, tudzież na zyskowność przedsięwzięcia, jeżeli do skutku doprowadzoném zostanie, powziął myśl zbudowania własnym kosztem konnéj kolei żelaznéj ze Smiły do Czerkas nad Dnieprem. Projektujący mniema, że tym sposobem ułatwi się dowóz zboża i innych produktów rolniczych do Dniepru, skąd mogą być spławiane daléj wodą; sądzi daléj, że zaradzi potrzebom fabrykantów Smilańszczyzny, przez tańszy i rychlejszy dowóz materjałów surowych; wreszcie sądzi, że skoro koléj żelazna z Kijowa przejdzie przez Humań do Odessy, można będzie tę gałąź z nią połączyć, i wówczas kierować wywóz produktów rolniczych i fabrycznych już to na południe, już na północ w miarę potrzeby. Projektujący oblicza, że koszta budowy takiéj drogi nieprzeniosą 2,093 r. 45 kop. na wiorstę, co na całéj przestrzeni wiorst 26 wyniosłoby w takim razie 75,489 rub. 70 kop. Każdorocznie ponawiające się wydatki obrachowano na 17,615 r. Czysty dochód roczny, jeżeli za przewóz ciężarów będzie się brać od puda po $2^3/_5$ kop. za całą długość drogi, przypuszcza się, iż wyniesie górą 8% od wyłożonego kapitału. Projekt ten, lubo dzisiaj zawieszony, ma jednak słuszną nadzieję urzeczywistnienia w przyszłości.

— **STRATY W KRONIACH.**— Jeżeli się niemylimy, donosiliśmy w swoim czasie o pożarze, który w d. 28 marca r. b. dotknął ubogie miasteczko Kronie, leżące w powiecie Kowieńskim. Obecnie mając przed sobą szczegóły téj dotkliwéj klęski, wypisujemy je dla przyszłego kronikarza nadniemeńskiéj mieściny. W skutek nieostróżności w dniu powyższym marca, ogień wybuchnął z łaźni żydowskiéj. Prócz kilku haków i prostych wiader do noszenia wody, innych silniejszych narzędzi ogniowych nie było, a miasteczka, jak wiadomo, są z drzewa wyłącznie zabudowywane i nie rzadko kryte słomą. Nic tedy dziwnego, że pożar mógł się srożyć bez żadnego prawie ratunku. Spłonęło w dniu jednym sześćdziesiąt cztery domy mieszkalne, czternaście gumien, sześć śpichlerzów, cztery kramy, oraz inne zabudowania gospodarskie, ze wszystkiém, co się w nich znajdowało. Daléj poszedł w perzynę klasztor panieński i kościół św. Katarzyny, z całym sprzętem kościelnym, zabudowaniami klasztornemi i ruchomością. Wreszcie zgorzał żydowski dom modlitwy, karczma, młyn i budowle, w których się mieścił zarząd wiejski. Ogół strat urzędowie obliczono na 87,630 r. sr. W pożarze straciła życie Izraelitka Leja Judelowiczówna.

— **TOWARZYSTWO POMOCY NAUKOWEJ I TOWARZYSTWO OSZCZĘDNOSCI I POŻYCZEK WEKSLOWYCH.**—W poniedziałek dnia 20 b. m. odbyły się w Szremie dwa walne zebrania, jedno Towarzystwa pomocy naukowéj powiatu szremskiego przed południem, a drugie Towarzystwa oszczędności i pożyczek wekslowych po południu. Walne zebranie Towarzystwa pomocy naukowéj zagaił, w zastępstwie nieobecnego prezesa komitetu, radca sądu pan Porawski, poczém zgromadzeni członkowie obrali na przewodniczącego obradom p. Jackowskiego z Dobrzyna, a na sekretarza professora Siempińskiego. Zawezwany sekretarz komitetu Dr. Szenic odczytał protokół walnego zebrania, odbytego w Poznaniu d. 12 lutego r. b.,a po załatwieniu spraw bieżących, dotyczących zaległych składek i wyboru nowego członka komitetu na miejsce jednego, który się wyprowadził do powiatu kościańskiego, posiedzenie zamknięto. W powiecie szremskim znajduje się dwóch czy trzech obywateli, właścicieli ziemskich, pod względem materjalnym doskonale się mających, którzy dotąd nie przystąpili do Towarzystwa pomocy naukowéj.

Tegoż dnia około godziny 4-éj po południu odbyło się walne zebranie członków Towarzystwa oszczędności i pożyczek wekslowych, któremu przewodniczył p. Jackowski a pióro trzymał dr. Swiderski. Jak wielkiém dobrodziejstwem dla miast i powiatu jest to Towarzystwo i jak wielce jest potrzebném, o tém najlepiéj świadczą następujące cyfry. Według sprawozdania dyrekcji, Towarzystwo w ubiegłym roku, kończącym się z d. 30 czerwca, miało dochodu 60,853 tal. 13 sgr. 10 fen.; rozchodu 59,043 tal. 4 gr. 6 fen.; pozostało w kassie remanentu 1,810 tal. 9 gr. 4 fen. Czystego zysku miało Towarzystwo 428 tal. 27 sgr. 10 fen., z których 200 tal. gratyfikacji przeznaczyło walne zebranie dla rendanta kassy, resztę włączając do funduszu rezerwowego. Fundusz żelazny prócz złożonych akcij wynosi 6,000 tal. Towarzystwo zjednało sobie przez ciąg swego trzynastoletniego istnienia ogromne zaufanie, tak, że bardzo wielu umieszcza w niém swe kapitały, przynoszące składającym je $3^1/_2$ od sta rocznie. (G. W.)

— **„MROWIN i TROCK.“**—Pod tym tytułem niedawno ukończoną została w „Tygodniku Mód,“ powieść p. Pauliny Wilkońskiéj, a teraz się dowiadujemy, iż ma wyjść rychło w osobném odbiciu. Pani Wilkońska na ten raz wybrała sobie za przedmiot przedstawienie smutnego stanowiska guwernantek u nas, chociaż ten przywilej nie jest bynajmniéj nasz wyłączny, bo wszędzie nieszczęśliwe te kształcicielki przyszłych pokoleń, po większéj części w równie przykrem zostają stanowisku. Stanowisko zmuszonych sprzedawać pracę, aby tym sposobem zaspokoić swe potrzeby, jest niekiedy uważane za podrzędne, szczególniéj przez ludzi nie mających głębszego wykształcenia, niepoczuwających się do obowiązków spadających na każdego członka społeczeństwa. Z tego powodu stanowisko guwernantek dostarczyło już przedmiotu nie jednemu z romansopisarzy zagranicznych; zadanie to zatém nie nowe, tylko p. Paulina Wilkońska umieściła go w rodzinnych ramach, przedstawiając niektóre rysy naszego społeczeństwa.

— **HANDEL ODESSKI.**— Donoszą nam z Odessy pod dniem 11 bież mies.: Żniwa we Francji i Anglji poszły jak najpomyślniéj. W skutek tego stosunek pomiędzy tutejszemi a zagranicznemi cenami nastąpił tak niezgodny, że obecnie w porcie odesskim stoi około 40 statków żaglowych i kilka parowców, które napróżno wyglądają ładunku nawet za fracht najumiarkowańszy. Ameryka, jak dawniéj uzupełni niewielki niedostatek zboża w Anglji, a jeżeli ceny się podniosą, wpłynie to tylko na frachty. Ceny wełny nieco podskoczyły za granicą, i w skutek tego, żądanie wełny u nas się ożywiło tak dalece, że cały jéj zapas na jarmarku w Ekaterynosławiu zakupiony został do naszego miasta, Warszawy i Galicji po cenach przeszłorocznych od 12 do 17 rub. za pud, co przy podniesieniu się naszego kursu wykazuje przewyżkę od 1 do $1^1/_2$ rub. na pudzie. Sprzedaż zboża w tygodniu upłynionym wynosiła około 32,000 czetw., a mianowicie: pszenicy oziméj 15,000 czetw. po 6 r. 90 kop., po 7 r. 25 do $87^1/_2$ k. i po 8 r. $12^1/_2$ do 40 k.; sandomierki 500 czetw. po 8 r. 29 kop.; girki 3,500 czetw. po 7 r. $37^1/_2$ k.; kukuruzy 9,600 cz. po 4 r. 55 do 65 kop.; siemienia lnianego czystego 2,500 cz. po 12 rub. 55 kop.; grochu 1,000 cz. po 6 r. $87^1/_2$ k. za czetwert.

—**HANDEL RYZKI.**— Donoszą nam z Rygi pod d. 21 bież. miesiąca: Konopie ciągle są poszukiwane. Anglicy kupili około 2,000 berkowców, płacąc za zwyczajne po 133 ruble, za cienkie po 136 rub. za długie czarne po 126 rub., a za krótkie po 120; różnica ceny co do gatunków wynosi 3 ruble. Kantory niemieckie za włókno zwyczajne płaciły po 135 rub. ass. Len się kupuje po 46, 44 i 37 rub. sr. Oléj konopny niejest poszukiwany; sprzedający hurtem gotowi są oddać po 52 rub., ale nie ma komu. Siemię konopne również nabywców nie znajduje; oddanoby po $5^1/_4$ rub. Przeciwnie siemię lniane mocno jest poszukiwaném: Anglicy kupili świeżo 4,500 beczek, płacąc za $5^1/_2$ m. po 7 rub., a za 6 m. po $7^1/_2$ rub., i teraz dają z ochotą tę cenę. Jęczmień kurlandzki 105-106 f. ma nominalną cenę 88 rub. Za owies 75 f. dają po 63 rub., żądają najniżéj 65 rub.; kurlandzki małemi partjami kupuje się po 60 rub. Żyto kurlandzkie 115-116 f. płacono po 95 rub., a 116-117 f. po 97 rubli, teraz jeszcze można sprzedać po téj cenie.

PRZEGLĄD ROLNICZY.

Wiadomości gospodarskie miejscowe.— Kilka uwag o kuciu koni gospodarskich.

Dał Bóg urodzaj, niemożna grzeszyć narzekając, boć i ozimina i jarzyna dopisały, jeżeli dobrze uda się zebrać, to wszystkiego będzie obficie. Sianożęcie jedne w tym roku niedopisały, gdyż i ukos mniejszy z powodu zimna w maju, które wzrost traw wstrzymało i ostatnie parotygodniowe ciągłe niepogody w czasie samego sianokosu przypadające, wielce zbiór utrudniły i wiele siana zepsuły. Stąd ceny na siano są wysokie. Co do cen zboża, to po części zależeć będzie od tego, jak się udadzą zbiory.

Inwentarze gospodarskie dość zdrowo dotąd się hodują, o chorobach epidemicznych dotąd nie słychać, miejscami choruje bydło na języki, lecz ta choroba po kilku dniach sama przechodzi, lub za użyciem przymoczki z octu, miodu lub saletry. Choroba nóg, jak ją tu powszechnie nazywają i która miejscami się pojawiła, pochodzi po większéj części, jakem się sam o tém przekonał, od braku podściołu, a stąd mokrego utrzymywania bydła w tej porze w stojłach; gnój ten rzadki, gryzący dostaje się do skóry, zachodzi między racice i po wypędzeniu bydlęcia na paszę, raptownie zasychając, ściąga skórę bydlęcia na nogach, że ta szczepie się i pęka lub racica gnije; tak rozraniona noga zwierzęcia, dostając się znów z nocą do mokrego stojła, jeszcze się bardziéj jątrzy i przechodzi w ciężką a nawet i zaraźliwą, nieraz chorobę.

Pierwszym środkiem zaradczym jest czysty i obfity podściół; gdy zaś już choroba się pojawiła, należy nogi chore czysto wymyć roztworem octu i wody, po wymyciu powierzchowne przemywania skóry koperwasem sproszkowanym zasypać i obwinąć, między racicami zaś jeżeli są rany zgniłe, to te oczyścić, ostrym nożem części zepsute aż do zdrowego mięsa wyrznąć, koperwasem lub jeszcze lepiej wapnem chlorowém obłożyć, nogę obwinąć i tak opatrywać przez dni kilka aż do zupełnego wyzdrowienia.

Pomieszczamy tu kilka uwag o stanie koni gospodarskich, jako odznaczających się praktycznością, a stąd w przedmiocie tak ważnym i codziennego zastosowania dla gospodarzy nader interesujących.

Konie dla tego się kuje, aby zabezpieczyć ich kopyta od zbyt szybkiego starcia, zadzierania, pękania i odłamywania się. Wybrać z kopyta przy kuciu tylko tyle, ile potrzeba, o ile róg jest obumarły lub zbyteczny; wyrzynaniem aż do miękkiego odbiera się częściom delikatnym zasłonę, tak, że schną i skruszają się. Z kopytem konia tak się obchodzić trzeba, jak z paznogciem człowieka; skoro się takowe zbytnio obcina, lub zbytnio pilnikiem raszpluje, powstają bole, zapalenia, wrzody i t. d. Przy kopycie stan taki chorobliwy jest zawsze gorszy i trudniejszy do wyleczenia, gdyż cały ciężar konia na kopytach spoczywa i takowe tłoczy. Kowal strug prowadzić powinien poziomo a nie w głąb. Wyrzynając ze zbytecznego rogu kopyto, trzeba mu nadać kształt płaski, równy, tak żeby cały ciężar ciała równo się rozdzielał na wszystkie części kopyt.

Aby się przekonać o zrównaniu kopyta, nastąpić musi koń na zupełnie urównane miejsce, i dopiero się ogląda ze wszystkich stron, czy równo wszędzie przystaje. Tylko nie mając urównanego miejsca, przykłada się lekko na pół rozgrzaną podkowę; poczém miejsca wyższe brunatnego nabiorą koloru i zrównane być muszą. Przypalanie kopyta gorącą podkową tak, żeby dym ulatywał, jest nader szkodliwe, wysusza bowiem róg; bardzo chętnie używają tego sposobu kowale, jest im wygodny, ale nigdy na to zezwolić nie trzeba. Z tych samych powodów nie trzeba pozwalać na przybijanie podkowy, nim zupełnie nie wystygnie. Płaszczyzna kopyta nie powinna być wyżłobiona, ani zbyt wystrugiwana, osłabiają się bowiem i powstają bole a często nawet tworzą się stengle. Piętki pod żadnym względem przerzynane być nie powinny, gdyż przez to tracą ściany kopyta swe podpory, które je odłączają od strzałki, wyginają się do środka, robią się u dołu węższe jak u góry i tworzy się wykopycenie. Strzałka, jest to ta część kopyta, która rozpycha piętki, dla tego koniecznie utrzymana być winna; nietrzeba jéj osłabiać ani zupełnie wyrzynać, musi ona się dotykać ziemi i dźwigać wspólnie ciężar, gdyż przeciwnie wkrótce i inne części się popsują. Równie jest bardzo szkodliwém piłowanie glazury, która do konserwacji kopyta służy; najwięcéj można pod końcami hufnali raszplą dla zaokrąglenia cokolwiek równać; nad temi nitami nigdy kopyta naruszać się nie powinno, gdyż powietrze wnika i wysusza je.

Podkowa musi mieć kształt i wielkość wyrzniętego i zrównanego kopyta; gdyż podkowa robić się podług kopyta powinna a nie zaś kopyto podług podkowy przystrugiwać. Podkowa musi być na zewnętrznych brzegach, gdzie do ścian kopyta przylega, cokolwiek grubszą; wewnętrzne brzegi jéj cieńsze być powinny, ażeby nie przylegała wewnątrz do rogu i nie gniotła go. Ramiona podkowy muszą być ku końcowi cokolwiek zwężone i cokolwiek tam (to jest na końcach) muszą nad ściany kopyta wystawać, ale pod żadnym warunkiem tak szerokie być nie powinny, ażeby ich wewnętrzne ściany na piętki gniotły, ani też znów tak wązkie, żeby na strzałce leżały. Jeżeli podkowa zbyt jest długą i sterczy wiele za piętki, łatwo się koń może zadepnąć (zatratować), zahaczyć i upaść; jeżeli przeciwnie podkowa jest za krótka, tak, że piętki są dłuższe, wtenczas nie mają żadnego zakrycia, podkowy wrastają w piętki i kopyto, i tworzy się stengel. Jeżeli podkowa jest za obszerna, kopyto dla zbyt wielkiego oporu żelaza prosto odrastać nie może, wginać się będzie na wewnątrz i tworzyć ściany na wewnątrz wgięte; jeżeli przeciwnie podkowa jest za wązką, rozpycha kopyto na zewnątrz; ściany jego rozchodzą się na szerz, i odłączają się od podeszwy i strzałki. W ogólności szerokie podkowy tworzą wązkie kopyta, a wązkie podkowy szerokie kopyta. Zbyt grube podkowy utrudzają chód i robią konia niezgrabnym i ciężkim. Hufnale się obruszają i często odłamują kawały ze ścian kopyta. Zbyt cienkie podkowy prędko się ścierają, wginją się w róg i gniotą go. Podkowa na obydwóch stronach musi być równie dobrze i zupełnie równo odkutą, gdyż inaczéj nie równo przylega do powierzchni wyrównanéj; w jedném miejscu leży grubiéj jak w drugiém i tworzy stengel.

Ośm dziur do hufnali w podkowie powinny być lejkowate, ażeby głowy hufnali się w nie wmieściły i szybko się niestarły lub nie utrąciły. Dziury te tak rozdzielone być muszą, ażeby o połowę bliżéj były ku zewnętrznemu brzegowi podkowy jak ku wewnętrznemu, u podkowy przedniéj bliżéj być muszą ku przodkowi i więcéj oddalone od piętków; u podkowy zaś zadniéj bliżéj piętki. Ocyle nie mogą być zbyt wysokie, gdyż wtenczas cały ciężar spoczywa na przedniéj części kopyta, noga się krzywi, koń stąpa jak na szczudłach, i chód jego cały robi się niepewnym. Na twardéj, nierównéj ziemi, średnio wysokie ocyle dodają więcéj mocy; w czasie zimy, na gołolodzie, mianowicie w górach, ostrzyć je trzeba. Ostrzenie ocyli u koni wierzchowych, mianowicie u konnicy, tylko w czasie potrzeby nieodzownéj użyte być musi, gdyż stojąc w szeregu, niebezpieczne są uderzenia; zresztą zatratowanie nad kopytem także grozi niebezpieczeństwem. Po większéj części dosyć jest zaostrzyć tylko zewnętrzne ocyle. Ponieważ zadnie nogi na większe natężenie są wystawione, można u zadnich podków dać na przodzie mały grzebień, który chroni przodek kopyta od starcia i zbijania się.

Hufnale powinny być z dobrego żelaza, dobrze wykutego, gdyż się zginają lub łamią, odłamują kopyto i zostawiają zadry. Probuje się hufnala, wyciągając go, to jest bije się lekko młotkiem, prostuje i gładzi go się zwolna. Na których się pokazują zadry lub są za miękkie, tych używać nie można. Zbyt grube hufnale są nie dobre, robią zbyt wielkie dziury w kopycie, a gdy się koń o co zahaczy lub w bagnie zagrzęźnie, odrywają kawały ze ścian kopyta. Hufnale ani zbyt długie ani zbyt krótkie być nie powinny; długi się bowiem krzywi przy wbijaniu, krótki niedosyć wysoko wchodzi w kopyt i nie dosyć mocno może być zanitowany. Głowa hufnala musi się stosować do dziury w podkowie; jeżeli głowa za wielka i sterczy nad dziurą, łatwo się utrąca; zbyt mała głowa niemoże utrzymać podkowy. Hufnal nie może być wiele cieńszy jak dziura, gdyż podkowy klapią i niedługo odpadną, skoro głowy im się strąca, a końce hufnali odłamane zostają w kopycie. Przy wbijaniu hufnali trzeba na to uważać, ażeby każdy wprost nad dziurą w podkowie wyszedł, ale, nie zbyt wysoko, gdzieby mógł naruszyć części miękkie. Każdy hufnal który się zagina, dwoi lub łamie, natychmiast powinien być wyciągnięty; końce hufnali muszą być dociągnięte obcęgami, zanitowane i raszplą zgładzone.

Podkowy całą siłą odrywać nie można. Trzeba nóż kowalski założyć pod nit i pukać młotkiem po grzbiecie noża i w ten sposób wszystkie nity odgiąć trzeba; wtenczas dopiero obcęgami chwyta się za ocyle podkowy, unosi ją się i uderza lekko parę razy młotkiem, ażeby odgięte hufnale obcęgami łatwo wyciągnąć. Po odjęciu podkowy, wytarciu z nieczystości, trzeba zrewidować kopyto, czy się nie pozostały kawałki hufnali, które wydobyć natychmiast wypada. Po wybraniu rogu i zrównaniu kopyta, trzeba przyłożyć podkowę i zobaczyć, czy dobrze przylega. Poczém wbija się dwa główne hufnale w drugie dziury, rachując od ocylów, stawia nogę na ziemi i patrzy, czy przy wbijaniu hufnali podkowa się z miejsca nie zemknęła. Jeżeli to w istocie nastąpiło, uderzeniem młotka z boku w podkowę trzeba się starać ją na właściwe miejsce naprowadzić; poczém podniósłszy nogę znów do góry, wbija się resztę hufnali, z których każdy natychmiast po wbiciu zagięty być musi, ażeby sterczący koniec, ani pomocnika, ani samego konia nie skaleczył.

Przy podnoszeniu przednich nóg, pomocnik stawa przed połową piersi konia, trzyma nogę obudwóma rękami silnie, opierając kolano konia o swój bok. Przy podnoszeniu zadniéj nogi, stawa pomocnik przy biodrze, odwracając głowę na tył, chwyta obudwóma rękami za pętlinę, opierając ją o swe udo wewnątrz; opierać się o konia, jak to wielu dla wygody robi, nie powinien.

W ogólności nadmienić tu muszę, że nóg przy kuciu wyżéj, jak potrzeba koniecznie, nie podnosić, i niezbyt długo podniesione trzymać się powinno, gdyż takowe cierpną, konia męczą i często narowią, że potém nie chce spokojnie stać przy kuciu. Samo kucie odbyć się zresztą powinno bez hałasu i łagodnie, a jeżeli być może, śpieszyć się trzeba z całą operacją. Dobrze jest przed kuciem wodą zwilżyć kopyto, ażeby zmiękło, łatwiéj się potém strugiem wyrzynają twarde części rogu, a pukanie młotkiem nie taki łoskot robi i koń jest więcéj spokojny.

Posiadacze i lubownicy koni powinni się obeznać dokładnie z kuciem ich, gdyż mało jest kowali, którzy to dokładnie umieją, ztąd też owe częste skaleczenia koni pochodzą. (Kor. Rol.)

T. S.

MUZEUM BRYTAŃSKIE.

Niedawne rozprawy w izbie niższéj parlamentu angielskiego, toczone względem nabycia pałacu kryształowego na pomieszczenie bogactw Muzeum brytańskiego, przypomniały na nowo światu wynurzane od lat kilku ubolewania, że gmach dotychczasowy téj skarbnicy nauki, ogarnąć już niemoże napływających doń pamiątek i osobliwości. Czém się to dzieje, że zbiory najcenniejsze w świecie urosły do tak potężnych rozmiarów, iż uczuto potrzebę, zresztą przez parlament nieuwzględnioną, oddać na ich przechowanie budowę najogromniejszą w kraju? jaki potężny mechanizm nadaje temu zbiorowisku ład i życie? Sądzimy, iż nieobojętnemi będą dla oświeconéj ciekawości czytelnika następujące w tym przedmiocie szczegóły.

Środki pieniężne, jakiemi Muzeum brytańskie rozporządza, są olbrzymie, i dziwnie poważnie odbijają od upowszechnionych na stałym lądzie mniemań o wyłącznie przekupniarskim charakterze Albjonu. Muzeum rok rocznie wydaje potężne summy na zakup wszelakich, w skład jego wchodzić mogących przedmiotów. Do jakich rozmiarów sięgają te wydatki, dość będzie przytoczyć rachunek jednego tylko roku 1861, ściągający się do samych jedynie ksiąg, rękopismów i starożytności. Owoż w tym względzie mamy następujące cyfry: na dzieła drukowane assygnowano 10,000 funtów szterlingów; na rękopisma 2,600; na numizmata i starożytności 3,000; na oprawy książek 7,500; na oprawy rękopismów 900; na restaurację starożytności 1,500; na fotograficzne kopje starożytności 100; na szafy do książek 6,031; na schówki rękopismów 190; na pomieszczenie starożytności 2,522; na odbicie katalogów dzieł drukowanych 400; na druk katalogów rękopismów 100; na wydanie starożytności 1,130; na odlewy starożytności 300: ogółem 36,273 f. st., to jest górą 227,000 rub. sr.

Lecz i ta ogromna summa jest jeszcze daleką od całości rocznych wydatków Muzeum. Niewspomnieliśmy tu wcale o wydatkach, łożonych na utrzymanie i pomnożenie zarządzanych niezależnie od Muzeum jego wydziałów, jak np. muzeum historji naturalnéj, sztychów i rysunków, i inne. Pominęliśmy też wydatki nadzwyczajne, na rzecz samego Muzeum, w razie nabycia wielkich jakich zbiorów, łożone z osobnych funduszów, a te bywają też wcale niepospolite. Tak np. tytułem budżetu dodatkowego w tymże samym 1861 r., assygnowano na zakupienie monet greckich ze zbioru lorda Northwicka 950 f. st., na kupno średniowiecznych rękopismów Ridera 800 f. st., na nabycie zbiorów i rękopismów wschodnich półkownika Taylora 1,000 f. st. itp.

Wszystko to, cośmy wyliczyli, idzie wyłącznie na zakupowanie i opatrzenie przedmiotów do Muzeum wpływających; gaża urzędników, utrzymanie gmachu muzealnego, opał, światło itp., stanowi osobne tytuły wydatków. Oboje to razem wzięte w roku 1861 kosztowało kraj 104,014 f. st, a nadto Muzeum miało do rozporządzenia procenta od własnego kapitału wynoszącego 30,000 funtów. Rozporządzając takiemi środkami, nic dziwnego, że Muzeum brytańskie ma zawsze dawane sobie pierwszeństwo, gdy idzie o sprzedaż kollekcji prywatnéj z rąk do rąk, lub o nabycie rzeczy najcenniejszych z licytacji.

W wyliczeniu powyższém wydatków, szczególniéj uderza okrągłość summy przeznaczonéj na oprawy i umieszczenie przedmiotów. Książki należące do Muzeum oprawiają się zawsze mocno, a częstokroć nawet wspaniale; również co do umieszczenia książek, zarząd nieskąpi się w wydatkach, byle najdogodniejsze dać schronienie owocom pracy ludzkiego ducha. Książki przechowują się w samym gmachu za szkłem w szafach mahoniowych, wykładanych mosiądzem, a w budowie żelaznéj, urządzonéj w około czytelni, trzymane są w szafach również robionych z żelaza. Połki, na których stoją książki, wszystkie poobijane są skórą, ażeby od suwania się po nich oprawy nieulegały nadniszczeniu. Wewnątrz gmachu książki przewożą się z miejsca na miejsce w niziutkich skórą wybitych wózkach; służącym niewolno przenosić w ręku więcéj nad jeden tom do razu, a to dla tego, iżby przypadkiem książka niemogła z rąk wypaść na ziemię.

Muzeum brytańskie obfituje we wszystko, krom lokalu, i to było powodem dla śp. królewskiego małżonka, iż pragnął mniéj odznaczający się pięknością architektury, lecz ogromem słynący pałac kryształowy, do jego oddać rozporządzenia. Teraz Muzeum posiada tylko dostatek miejsca na książki, a to we wzniesionéj przez Panizzego w około czytelni cudnéj budowie żelaznéj, która zawrzeć może 1,400,000 tomów. Starożytne zabytki, rysunki i sztychy, są prawie zupełnie bez pomieszczenia, tak im ciasno i niewygodnie w dotychczasowém schronieniu. Staraniem zarządu od czasu do czasu przybudowywano do głównego gmachu galerje; lecz i to w końcu się wyczerpało, i musiano antyki poprzenosić do sklepów, gdzie wygodnie oglądane być niemogą. Pewną część rzeźb assyryjskich, oraz mozaiki kartagińskie ledwo dopatrzeć można w zakątach sutereny. Galerje z przedmiotami historji naturalnéj do tego stopnia są przepełnione, że wiele oddziałów pozostaje zupełnie bez przytułku. Długo rozprawiano o zakupieniu przyległych uliczek i uprzątnieniu ich dla zrobienia miejsca mającemu się w dwójnasób rozszerzyć gmachowi Muzeum; lecz ogrom kosztów, jakich to przedsięwzięcie wymagało, musiał odstręczyć od jego wykonania. Następnie chwycono się myśli zbudowania wielkiego gmachu na pomieszczenie przyrodniczéj części Muzeum w Kensingstown, gdzie już przedtém założono ogród botaniczny i rozlokowano zbiory sztuki; rysunki zaś i sztychy postanowiono oddać do kensingstońskiego zbioru dzieł sztuki, a w Muzeum brytańskiém zostawić tylko książki, antyki i numizmata. Myśl ta w części zaniechana z powodu wynurzenia się zamiaru nabycia pałacu kryształowego, skoro ten zamiar spełzł na niczém, zdaje się, iż w zupełności będzie przywróconą i wykonaną.

Zbiory książek w Muzeum brytańskiém pomnażają się każdorocznie o cyfrę 20 do 30 tysięcy tomów. Raz na zawsze przyjęto co do tego prawidło, ażeby wielka bibljoteka narodowa miała egzemplarz każdéj kiedykolwiek wydanéj książki; albowiem trudno przewidzieć zawczasu, że jakaś na pozór nic warta książczyna, albo też jakaś nieodznaczająca się czémś szczególném edycja, niebędzie potrzebną uczonym. Rzecz warta uwagi, że książki w Muzeum brytańskiém ustawione są nie oddziałami wedle treści, lecz w porządku chronologicznym ich wpływania do zbioru, oraz wedle wielkości formatu; pomimo wszakże tego, nikt się nieuskarża na niedogodności poszukiwania dzieł w ten sposób rozłożonych. Rozumie się, iż przy takim systemacie mechanicznym, najważniejszą grają rolę katalogi alfabetyczne, wedle tytułów i imion autorów ułożone, a najdokładniéj wskazujące dla każdéj książki miejsce, które jeżeli opuści, koniecznie na nie wrócić powinna. W przeciwnym albowiem razie, książka mylnie oznaczona w katalogu lub też nie na właściwém miejscu i nie na wskazanéj półce ustawiona, mogłaby się uważać za całkiem straconą dla publicznego użytku. To też pilność w tym względzie posuwa się do najwyższego stopnia.

Zarząd Muzeum jest nadzwyczaj skomplikowany. Naczelne zawiadowstwo pozostaje w ręku komissji, złożonéj ze 48-iu członków (trustees). Jeden z pomiędzy nich otrzymuje mianowanie z rąk królewskich; dwudziestu trzech, jak ministrowie, prezydenci Towarzystwa królewskiego itp., są członkami z tytułu swego urzędu, który skoro piastować przestaną, tracą też posadę w Muzeum; dziewięciu członków wprowadzają rodziny Slun, Cotton, Harley, Townley, Elgin i Night, które ważne zasługi względem Muzeum położyły; wreszcie wszyscy wyliczeni powyżéj członkowie sami wybierają pozostałych piętnastu z pośrodka magnatów, oraz słynnych miłośników nauki i literatury. Pomiędzy członkami z urzędu piérwsze zajmuje miejsce arcybiskup Kanterbury, lord kanclerz i prezes izby niższéj; ci noszą tytuł członków głównych (principal trustees). Wątpliwości nieulega, że tak złożona komissja posiada więcéj nawet zdolności, znajomości rzeczy i doświadczenia, niżeli tego do zarządzania Muzeum potrzeba. Ale doświadczenie przekonało, że ci ludzie, w największéj części zawaleni innemi zatrudnieniami, niemają czasu wglądać bacznem okiem w sprawy Muzeum. Tym sposobem komissja powoli ulegała bezwarunkowemu wpływowi swego sekretarza, który pozostał jedynym przedstawicielem urzędowym w jéj stosunkach z zawiadowcami pojedyńczych wydziałów Muzeum. Do liczby tych ostatnich należą konserwatorowie ksiąg, rękopismów, antyków, numizmatów, rysunków, minerałów, zbiorów zoologicznych i botanicznych. Każdy z nich ma pod sobą pewną liczbę pomocników i urzędników drugorzędnych, a zarządza swym wydziałem zupełnie niezależnie od innych konserwatorów. Jeden z nich nosi tytuł bibljotekarza głównego (principal librarian), któremu konserwatorowie wydziałów składają sprawozdania i projekta; ten sprawę roztrząsa i odsyła do sekretarza, który ją z kolei oddaje pod zawyrokowanie komissji, stanowiącéj sama przez się, niewzywając już na rozprawy ani konserwatorów wydziałowych, ani bibljotekarza głównego.

Tak się działo do niezbyt dawnego czasu, i niebardzo dobrze się wiodło, — nieładu było sowicie. Wreszcie wyłamywanie się z kluby surowéj prawności doszło do tego stopnia, że sekretarz zwoływał na posiedzenie tylko takich członków komissji, których uważał za przychylnych swéj myśli, podsuwał do zatwierdzenia wszystko, co mu się podobało, i wedle swego widzenia kommunikował postanowienia konserwatorom wydziałowym; jedném słowem, gospodarzył w Muzeum jak zechciał. Skargi na ten nieład i wywiązujące się zeń nadużycia doszły nareszcie do parlamentu, który w roku 1850 nakazał ścisłe śledztwo. Wysadzeni z parlamentu indagatorowie napisali i wydrukowali dwa ogromne foljanty przewodu téj sprawy; owoczesny sekretarz Forsecoal usunął się z posady, a do manipulacji zarządu wprowadzono pewne zmiany, które ułatwiły i ulepszyły bieg interessów, pozwalając go nadal doskonalić. Niewchodząc w drobne szczegóły tych reform, powiémy tu raczéj słów kilka o styczności zarządu Muzeum z publicznością.

(D o k o ń c z e n i e n a s t ą p i).

ROZMAITOŚCI.

— W jednéj z paryzkich dobroczynnych ochron umarł niedawno żołnierz, Piotr Valaine, cierpięcy dziwną mozgową aberracją od bitwy przy Solferino, gdzie był raniony kulą w głowę. Rana się zagoiła, lecz żołnierz, lubo zupełnie zdrowy na pozór, wyobraził sobie odtąd, że umarł. Na zapytanie o stanie swojego zdrowia, odpowiadał zawsze: „A! pytacie o Piotrze Valaine? Biedak! Poległ przy Solferino od kuli, która rozstrzaskała jego głowę. Przed wami stoi bynajmniéj nie Valaine, lecz machina, na podobieństwo jego zrobiona, i to taka nędzna machina, że nie zdoła dać wam najmniejszego o nim wyobrażenia.“ Mówiąc o sobie, nigdy nie używał wyrazów j a lub m n i e, lecz zawsze mówił w trzeciéj osobie. Często nie chciał przyjąć jadła, mówiąc: „on nic nie potrzebuje—on niema żołądka.“

— Rząd belgijski co rok daje pewną nagrodę za najlepsze l i b r e t t o, które ma służyć do kompozycji muzycznéj w konserwatorjum; tego roku nadesłano pięćdziesiąt cztery libretta, które po otwarciu kopert okazały się wszystkie jednego autora, ucznia trzeciéj klassy w gimnazjum, w Arlon!

— Rezydujący obecnie w Paryżu książe Brunświcki posiada najrzadszą kollekcję brylantów, cenioną 450,000 f. szt. (2,835,000 rsr) Ogłoszony przezeń drukiem katalog klejnotów obejmuje 268 stronic in 4-to i podaje z największemi szczegółami historję każdego kamienia. Jeden osadzony był przed niepamiętnemi czasy na rękojesci tureckiéj szabli i po wielu przygodach dostał się do rąk jednego żyda w Europie, drugi jaśniał w koronie królewskiéj; trzeci zdobił piersi cesarza niemieckiego, czwarty — kapelusz arcyksięcia. Czarny djament pochodzący ze skarbca jednego nababa indyjskiego przez kilka wieków osadzony był w Indjach w twarzy bożyszcza zamiast oka. Dziwnie piękny brylant blado-różowéj wody należał niegdyś do klejnotów cesarza Babra w Agra i jak powiadają znawcy, niema ceny. Soliter otoczony dwunastu mniejszemi brylantami używany był przez cesarza Brazylijskiego Don Pedra zamiast guzika u kamizelki. Pierścień brylantowy najczystszéj wody był niegdyś własnością nieszczęśliwéj Marji Stuart, jak dowodzi wyryty na nim herb z jéj cyfrą M. S. Para brylantowych kolczyków pochodzi ze skarbca Marji Antoninetty żony Ludwika XVI. Książe posiada wiele dyamentów wartujących 3, 4 do 6 tysięcy f. szt., dwa cenione 9 tys. f. szt., trzy—10,500 f. szt. i jeden 12,000 f.szt. Ale mimo to, targuje teraz dwa brylanty, jeden wartości 35,000 funt. szt. a drugi 97,500 f. szt. Książe jednak nie ośmieli się wyjechać ani na krok z Paryża i przepędzić jedną noc nawet za domem. Obrał sobie mieszkanie w domu, przy budowaniu którego zważano raczej na bezpieczeństwo niż na wygody; jest również bezpiecznym od ognia jak od złodzieja. Otoczony jest wysokim grubym murem, na którym wzdłuż muru ciągnie się kobylica najeżona kolcami i tak urządzona, że kiedy się doń dotknie tylko obca ręka, natychmiast wewnątrz w domu i u wrót dzwonek wzywa do czujności odźwiernego i służbę. Urządzenie tego rodzaju obrony kosztowało księciu ni mniéj ni więcéj jak 2,000 f. szt. (przeszło 12 tys. rub. sr.) Brylanty i inne klejnoty schowane są w żelaznym kufrze wpuszczonym w ścianę, przy któréj tuż stoi łóżko księcia, tak, że żaden złodziej niemoże się dostać do skarbu nie obudziwszy wprzód właściciela. Z drugiéj strony książe może się cieszyć widokiem tych klejnotów niewstając z łóżka. Gdyby przypadkiem chciano otworzyć kufer przemocą, wystrzały z 4-ch luf rewolwerowych zabiłyby złodzieja na miejscu, a wystrzał poruszyłby mechanizm dzwonkowy, któryby natychmiast obudził służbę i rozniósł trwogę po całym domu. Sypialny pokój księcia ma tylko jedno małe okienko; rygle i zamek przy drzwiach są z najczystszéj stali i mogą być otworzone tylko przez znającego tajemnicę zamku. Pudełko zawierające dwanaście nabitych rewolwerów leży nieodstępnie przy łóżku.

BRACIA CHOTOMSCY I KORONOWICZ

w Królewcu i Londynie. 1-go sierpnia.

Od połowy zeszłego miesiąca, spuściły się deszcze kilko-tygodniowe, które szkodliwie wpłynęły na zbiór pszenicy; około Odessy przeciwnie palące susze takowe poszkodowały bardzo, Ceny nabierają coraz wydatniejszą postawę, niż w ubiegłym półmiesiącu, nie zniżyły się i konjunktury korzystne coraz bliższe. W przeszłych sprawozdaniach wykazaliśmy przyczyny tego objawu, i chociaż okolniki firm starszych od naszéj zupełnie odmienne poglądy głoszą, obstajemy przy swojem, albowiem i w Anglji ustala się mniemanie, że chociaż nie będziemy mieli zbyt drogich cen, to jednakże nad zeszłorocznemi staną. W Berlinie układają obecnie nową taryffę celną z cesarstwem, a drogi Królewiecko-Toruńska i Malborsko-Mławska, dwóma ramionami więcéj opaszą dotąd od handlowéj kommunikacji oddalone okolice. Roboty około piérwszéj już do Ortelsburga dokonywają się.

Cofające się ceny na wełnę zrazu do 20 lipca wstrzymały się, i odtąd znowu idą w górę i na nasze wełny mamy dopytywania się nie tylko do Francji, a exportując zysk mieć możemy.

Aukcje na wełny w Londynie, trzymają się cen z maja i czerwca; za dobre gatunki płacono po 56 do 60 Sz. za quarter to jest 112 do 120 złp. za 28 funtów.

Płacono na giełdzie naszéj:

	w a g i.	rub. sr.	
Pszenicy jasnéj	125—130	19—55	22—42
„ czerwonéj	120—130	16—95	21—39
Żyto	114—120	12——	13—69
Żyto	121—124	13—82	14—47

Za ruble płacono tal. 1 fen. 3/4.

KURSA GIEŁDOWE.

PETERSBURG, 22 lipca (3 sierpnia).

Sześcioprocentowe ross. srebr.	108, 108 1/2 %.
Pięcioprocentowe 1-éj pożyczki	91 3/4, 92.
„ 2-éj „	„
„ 3-éj „	„
„ 4-éj „	„
„ 5-éj „	„
„ 6-éj „	97, 98.
„ 7-éj „	93, 93 1/2.
Czteroprocentowe 7-éj, 2-éj, 3-éj i 4 éj poż.	„
„ 5-éj poż.	„
Pięcioproc. bilety banku państwa.	96 1/4, 1/2
Akcje Głownego Tow. kolei żelaz.	105, 105 1/2.
Obligacje 4 1/2 proc. tegoż. Tow.	„
Akcje ryzko-dynab. kolei żelaz.	93, 93 1/2.
Weksle (na 3 mies.): na Londyn	37, 37 1/16 p.
— — na Amsterdam	181, 181 1/2 c.
— — na Hamburg	32 15/16, 33 sz. b.
— — na Paryż	388 c.

WARSZAWA, 4 sierpnia (23 lipca).

Listy zastawne oprócz kuponu		14 r. 79 k.
Obligi skarbowe — —	81—	63 1/3—
Akcje Główn. Tow. kolei żel. (żąd.)	110—	„ —
Akcje spółki żeglugi parowéj	„ —	„ —
Obligacje tejże spółki	„ —	„ —
Akcje drogi żel. warszawsko-bydgoskiéj	85—	33 —
— — warszawsko-wiedeńskiéj	75—	75 —
Weksle: na Berlin (2 mies.) za 100 tal.	97—	29 —
— na Ha[mburg] (2 m.) 300 m. b.	147—	75 —
— na Paryż (2 mies.) za 300 fr.	77—	85 —
— na Wiedeń (2 mies.) za 150 złr.	87—	60 —
— na Londyn (2 mies.) za 1 fst.	6—	51 1/2—
— na Petersburg (1 m.) za 100 r.	99—	66 —
— na Moskwę (1 mies.) za 100 r.	„ —	„ —

RYGA, 23 lipca (4 sierpnia).

Pięcioproc. 5-éj pożycz.	92 %.
Pięcioproc. bilety banku państwa	96 1/2
Weksle na Londyn	37 1/16 p.
— na Amsterdam	„
— na Hamburg.	33 sz. b.
— na Paryż.	389, 289 1/2 c.

BERLIN, 3 sierpnia (22 lipca).

Rossyjskie 5-procentowe 5-éj poż.	88 3/4, %
— — 6-éj poż.	91 1/4.
Polskie obligacje skarbowe oprócz kup.	77 1/8.
— listy zastawne	90 1/2 1/4.
— bilety bankowe.	92.
Weksle: na Petersburg (3 tyg.) za 100 rub.	102, 102 1/8 t.
— na Warszawę (krótki term.) za 90 r.	91 3/4 tal.

HAMBURG, 3 sierpnia (22 lipca).

Rossyjskie 5-proc. 5-éj pożyczki.	84 3/4 %.
— — 6-éj pożyczki	99 %.
— — 7-éj pożyczki	87 1/4 %.
Weksle na Petersburg (3 mies.) za 1 r.	31 3/4 sz. b.

AMSTERDAM, 3 sierpnia (22 lipca).

Rossyjskie pięcioproc. 5-éj pożyczki.	83 %.
— — 6-éj p.	89 1/8 c.
Weksle na Petersburg (3 mies.) za 1 r.	176 1/2 % c.

LONDYN, 3 sierpnia (22 lipca).

3-procentowe ang. konsolidy.	93 3/4 %.
Rossyjskie 5-proc. 2-éj poż.	93.
— — 7-éj poż.	92.
Weksle na Petersburg (3 mies.)	35 3/4.

PARYŻ 3 sierpnia (22 lipca).

Renta 3-proc. (kurs likwid. 66,75)	67.
Akcje kredytu ruchomego.	1045.
Akcje Główn. Tow. kol. żel.	„
Weksle na Petersburg za 1 r.	380 c.

OGŁOSZENIA.

Управленіе Виленскаго учебнаго округа объявляетъ во всеобщее свѣдѣніе, что на основаніи Высочайше утвержденнаго, 2 сего іюля положенія главнаго правленія училищъ. попечительскій совѣтъ Виленскаго учебнаго округа, въ засѣданіи своемъ, 17 сего іюля состоявшемся, опредѣлилъ: принимая во вниманіе неравномѣрное, по причинѣ мѣстныхъ условій, возрастаніе потребностей учебныхъ заведеній Виленскаго округа, и недостаточность суммы сбора за ученіе, для удовлетворенія вновь являющимся нуждамъ заведеній, взимать плату за ученіе въ наступающемъ $18^{63}/_{64}$ учебномъ году, въ слѣдующихъ размѣрахъ: въ Виленскихъ: дворянскомъ институтѣ (въ случаѣ преобразованія его въ гимназію), въ гимназіи прогимназіи и въ Минской гимназіи по 20 руб. сер. съ ученика въ годъ, въ гимназіяхъ: Ковенской, Гродненской, Шавельской, Кейданской, Поневѣжской и въ прогимназіи Тельшевской по 18 руб.; въ гимназіяхъ же: Новогрудской, Пинской, Мозырской, Свенцянской и Бѣлостокской и въ прогимназіи Свислочской, по 15 рублей, съ каждаго ученика.

Правитель канцеляріи Осипъ *Романкевичъ.* 2—418

Zarząd Wileńskiego naukowego okręgu ogłasza, iż na mocy Najwyżéj zatwierdzonéj 2 bieżącego lipca ustawy głownego zarządu szkół, Rada kuratorska wileńskiego naukowego okręgu, na posiedzeniu 17 lipca postanowiła:

Zważywszy niejednostajne z przyczyny warunków miejscowych, wzrastanie potrzeb zakładów naukowych wileńskiego okręgu i niedostateczność summy poboru za nauki, dla zaspokojenia coraz nowych potrzeb zakładów, pobierać opłatę za nauki w nadchodzącym $18^{63}/_{64}$ roku szkolnym w następujących kwotach: W wileńskich: Instytucie szlacheckim (w razie zreformowania onego na gimnazjum), w gimnazjum, progimnazjum oraz w mińskiem gimnazjum po 20 rub. sr., od każdego ucznia co rocznie; w gimnazjum: kowieńskiem, grodzieńskiém, szawelskiem, kiejdańskiem, poniewieżskiem i w progimnazjum telszewskiem po 18 rub.; w gimnazjum zaś: Nowogródzkiém, Pińskiém, Mozyrskiém, Swięciańskiém i Białostockiém, oraz w progimnazjum Swisłockiém po 15 rub. od każdego ucznia.

Rządca biura Józef R o m a n k i e w i c z. 2—418

Отъ Горыгорѣцкаго Земледѣльческаго института симъ объявляется, что въ $18^{63}/_{64}$ академическомъ году небудетъ пріема въ студенты института. Въ земледѣльческое же училище и землемѣро-таксаторскіе классы, при Горыгорѣцкомъ институтѣ состоящіе, молодые люди могутъ поступать и въ $18^{63}/_{64}$ академическомъ году. Пріемныя испытанія для желающихъ поступить въ земледѣльческое училище начнутся 16-го августа а для поступающихъ въ землемѣро-таксаторскіе классы 6-го сентября сего года. 2—419

Od Horyhoreckiego agronomicznego instytutu niniejszém ogłasza się, iż w $18^{63}/_{64}$ akademicznym roku nie będą się przyjmować studenci tegoż instytutu. Do szkoły zaś rolniczéj i do klass mierniczo-taksatorskich, młodzi ludzie mogą wstępować w tymże $18^{63}/_{64}$ akademicznym roku. Egzamina wstępne dla życzących wstąpić do rolniczéj szkoły, zaczną się 16 sierpnia a dla kandydatów do mierniczo-taksatorskich klass—6-go września tegoż roku.

Dyrektor T r a u t f e t t e r. 2—419

KORDYAŁ PEPSINY.

Przygotowany przez pp. Grimault et Comp., aptekarzy w Paryżu. Nowe odkrycie D-ra CORVISART nadwornego lekarza cesarza Francuzów.

Pepsina jest sokiem gastrycznym, czyli żywiołem trawienia oczyszczonym, który natura sama w żołądku zwierząt płodzi i wydaje, dla spowodowania i odbycia funkcji trawienia. Brak jéj w żołądku sprawia ociężałość, senność, brak apetytu, flegmę, ból głowy, boleści żołądka, zapalenie i nabrzmienie kiszek, odbijanie, wymioty po jedzeniu, nabrzmienie błon śluzowych, utratę sił i ogólną niemoc. Kordyał ten najsilniéj działa, kiedy idzie o wzmocnienie żołądka i zapobieżenie niknieniu organizmu, po złośliwych gorączkach, zgniléj i tyfoidalnéj, przeciw wymiotom kobiet w stanie ciąży.

Środek ten upoważniony został przez Paryzką akademję medyczną.

Dostać można w składzie materjałów aptecznych p. Galle w Warszawie, w Krakowie u p. Tomanek i we Lwowie u p. Ruker po rebrnym orłem. 2—386

Siostra ś. p. K. Kolendy, mieszkająca przy Skopówce w domie Żaby, zawiadamia, że po śmierci brata będzie utrzymywać zakład, do którego przyjęci być mogą uczniowie tak uczęszczający do szkół, jak i mający pobierać początki nauk, pod ciągłym dozorem miejscowego guwernera, przy pomocy innych nauczycieli, którzy za życia brata w tym zakładzie pracowali. 3—412

SYROP CHRZANOWY Z JODEM

przygotowany przez pp. Grimault i spółkę aptekarzy w Paryżu, na ulicy Feuillade N. 7, posiada dowiedzioną wyższość nad

Tranem Rybim.

Według świadectw wielu lekarzy ordynujących w szpitalach Paryzkich, świadectw zamieszczonych w metodzie użycia tego lekarstwa, jak również na zasadzie licznych pochwał kilkunastu Akademij medycznych, syrop ten nierównie pomyślniejsze sprawia skutki w tych słabościach, gdzie zażywanie T r a n u r y b i e g o dotąd przepisywano. Leczy on słabości piersiowe, szkrofuły, lymfatyzm, bladość cery, rozmiękłość ciała, apetyt przywraca, czyści krew i odnawia cały organizm człowieka; jednem słowem jest on najsilniejszym ze wszystkich środków krew oczyszczających, jakie do dziś odkryte zostały. Nie utrudza on żołądka, jak jodan, potasium, lub jodan żelaza, ale nadewszystko nieocenionym jest dla dzieci skrofulicznych i cierpiących na gruczoły. Słynny doktor C a z e n a v e, ordynujący w szpitalu św. Ludwika w Paryżu, zaleca to lekarstwo szczególniéj w cierpieniach skórnych łącznie z pigułkami noszącemi jego nazwisko.

Dostać można w składzie materjałów aptecznych p. Galle w Warszawie. 2—400

NA ANTOKOLU, W DOMU I WASZKIEWICZA, naprzeciw kantoru kwartałowego dozórcy, przedają się t a n i o meble gabinetowe i stołowe. 3—421

22 LATA POWODZENIA

Copahine Mége p. Jozéau

Aptekarza przy ulicy Saint Quentin N. 22 w Paryżu.

Lekarstwo to potwierdzone przez Cesarską akademją medyczną, nagrodzone zostało złotym medalem przez szpitale paryzkie. W szpitalach Londyńskich również przyjętem zostało. Jest to jedyna preparacja mająca powierzchowność niezdradzającą tajemnicy, przyjemna dla smaku i łatwa do zażycia, leczy rzeżączki i wszelkie słabości zarazliwe. Skład w głównych aptekach, we wszystkich prowincjach Cesarstwa, w Wilnie u p. Chróścickiego. 2—422

Прибывшіе въ Вильно отъ 24 по 27 іюля 1863 г.

ГОСТИННИЦА ЕВРОПА. Полковникъ Бѣлявскій, Ковалевскій, подполков. Зеленскій и фонъ-Ритеръ, пор. Скаланъ, инж. Липпа, корнеты: Орловъ и Бобиковъ, пом. Ник. Бутковскій.

ГОСТИННИЦА ПОЗНАНСКАГО. Отст. пор. кн. Апокидзъ, колл. асс. Чичеринъ, инж. Штомпфъ, прапор.: Теснинскій и Бардаръ, купецъ Ратнеръ.

Przyjechali do Wilna od 24 do 27 lipca 1863 r.

HOTEL EUROPEJSKI. Półkow.: Bielawski i Kowalewski, podpołk.: Zeleński i von-Riter, por. Skalan, inż. Lippa, chor.: Orłow i Bobikow, obyw. Nik. Butkowski.

HOTEL POZNAŃSKI. Dym. por. ks. Apokidz, rad. kol. Cziczerin, inż. Sztompf, chor.: Tiesniński i Bardar, kupiec Ratner.

Дозволено Цензурою. 26 Іюля 1863 г. Вильно.

W Drukarni A. H. K i r k o r a.